

DORINIO UGDYMO (ETIKA) BENDROJI PROGRAMA

parengė

prof. Jūratė Rubavičienė (Baranova)

dr. Sigita Šilingaitė, dr. Lina VIDAUSKYTĖ

Turinys

Dorinio ugdymo bendrosios nuostatos	3
Etika	5
1 Paskirtis	5
2 Tikslai ir uždaviniai	5
2.1 Tikslas	5
2.2 Uždaviniai	5
2.2.1 Pradinio ugdymo uždaviniai	5
2.2.2 Pagrindinio ugdymo uždaviniai	5
3 Kompetencijų ugdymas dalyku	6
4 Pasiekimų sritys	7
4.1 A Saviugda ir savisauga. <i>Aš–Asmuo</i> : ugdytis savęs, kaip unikalaus asmens ir savo jausmų pažinimą, o taip pat savisaugos supratimą tiek realioje, tiek virtualioje tikrovėje.	7
4.2 B Dialoginis bendravimas. <i>Aš–Tu</i> : ugdytis dialoginės komunikacijos gebėjimus su įvairiais komunikacijos subjektais (draugais, artimaisiais, svetimais).	7
4.3 C Socialiniai santykiai. <i>Aš–Mes</i> : ugdytis gebėjimą kokybiškai dalyvauti socialiniuose santykiuose, kurie apima šeimą, draugus, bendruomenę ir veiksena virtualybėje.	7
4.4 D Santykis su pasauliu. <i>Aš–Tai</i> : ugdytis kokybišką santykį, t.y. reflektuojantį dalyvavimą, su pasauliu, gamta bei kompetentingą pasaulio/gamtos problemų raiškos virtualybėje suvokimą.	7
5 Pasiekimų raida	9
6 Mokymosi turinys	18
6.1 1 klasė	18
6.1.1 Saviugdų ir savisaugos mokymosi turinys	18
6.1.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	18
6.1.3 Socialinių santykių mokymosi turinys	18
6.1.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys	18
6.2 2 klasė	19
6.2.1 Saviugdų ir savisaugos mokymosi turinys	19
6.2.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	19
6.2.3 Socialinių santykių mokymosi turinys	19
6.2.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys	20

6.3	3 klasė	20
6.3.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	20
6.3.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	20
6.3.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	21
6.3.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	21
6.4	4 klasė	21
6.4.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	21
6.4.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	22
6.4.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	22
6.4.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	22
6.5	5 klasė	23
6.5.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	23
6.5.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	23
6.5.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	24
6.5.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	24
6.6	6 klasė	24
6.6.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	24
6.6.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	24
6.6.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	25
6.6.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	25
6.7	7 klasė	26
6.7.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	26
6.7.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	26
6.7.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	26
6.7.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	27
6.8	8 klasė	27
6.8.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	27
6.8.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	27
6.8.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	28
6.8.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	28
6.9	9 klasė	28
6.9.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	28
6.9.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	29

6.9.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	29
6.9.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	29
6.10	10 klasė	30
6.10.1	Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys	30
6.10.2	Dialoginio bendravimo mokymosi turinys	30
6.10.3	Socialinių santykių mokymosi turinys	30
6.10.4	Santykio su pasauliu mokymosi turinys	31
7	Pasiekimų vertinimas	32
8	Pasiekimų lygių požymiai	33
8.1	1-2 klasės	33
8.2	3-4 klasės	36
8.3	5-6 klasės	41
8.4	7-8 klasės	45
8.5	9-10 klasės	51

Dorinio ugdymo bendrosios nuostatos

Dorinis ugdymas skirtas kryptingam dorinių nuostatų puoselėjimui, skatinant vaiko moralinį vystymąsi link save tobulinančios ir bendradarbiaujančios asmenybės brandos.

Dorinis ugdymas pasitelkdamas teologinę ir filosofinę išmintį lavina ir tobulina moralinį mąstymą; ugdo gebėjimą etines bei religines išvalgas bei žinias konstruktyviai taikyti praktikoje.

Dorinio ugdymo paskirtis

Etikos ir tikybos pamokas į darnią dorinio ugdymo visumą sieja dėmesys dvasiniam mokinio tapsmui, asmens orumui, bendrosioms žmogaus vertybėms bei bendras tikslas – sukurti mokiniams sąlygas:

- pažinti savo asmens galias ir supantį pasaulį, formuotis etiniais ir religiniais principais bei moraliniu mąstymu grįstą pasaulėžiūrą,
- ugdytis atsakingą santykį su savimi, kitais žmonėmis, visuomene ir pasauliu, gebėjimą empatiškai suprasti ir užjausti ne tik šalia esančius, bet ir patirtimi nutolusius asmenis, gebėjimą nesitaikstyti su prievarta, neteisingumu, patyčiomis, padėti kitam ištikus nelaimei,
- ugdytis darnų ekologinį sąmoningumą, tai yra kasdieninę atsakomybę už gamtą, gyvūnus ir planetos išsaugojimą.

Etikos ir tikybos pamokas skiria tai, kad etikos pamokos yra nekonfesinės, jos grindžiamos humanistiniu požiūriu ir bendrosiomis žmogaus vertybėmis. Atsižvelgiant į kultūrų ir religijų įvairovę, atveriamos pasaulėžiūrinio apsisprendimo galimybės. Per tikybos pamokas dorinis ugdymas vyksta pabrėžiant religinę konkrečios konfesijos patirtį. Tikėjimo bendruomenės kontekste ugdymas grindžiamas asmens santykiu su Dievu ir Šventojo Rašto išmintimi, kurio požiūriu aptariamoms moralės normos ir žmonių santykiai.

Dorinio ugdymo struktūra

Dalykas	Mokymosi metai									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Etika	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Romos katalikų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ortodoksų (stačiatikių) tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Evangelikų liuteronų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Evangelikų reformatų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Karaimų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Judėjų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Musulmonų sunitų tikyba	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Dorinio ugdymo pasiekimų sritys

Pasiekimų sritys / Dalykai	A	B	C	D	E
Etika	Saviugda ir savisauga. <i>Aš-asmuo</i>	Dialoginis bendravimas: <i>Aš-tu</i>	Socialiniai santykiai. <i>Aš-Mes</i>	Santykis su pasauliu. <i>Aš-tai</i>	
Katalikų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Asmens tobulėjimas ir dvasinis gyvenimas	Morale/etika arba žmogus ir pasaulis
Ortodoksų (stačiatikių) tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Asmens tobulėjimas ir visuomenė	Moralė/etika arba žmogus ir pasaulis
Evangelikų liuteronų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Asmens tobulėjimas ir dvasinis gyvenimas	Morale/etika arba žmogus ir pasaulis
Evangelikų reformatų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bažnyčia ir liturgija	Biblinis dvasingumas	Žmogus ir pasaulis

Karaimų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bendruomenė ir liturgija		Morale/etika arba žmogus ir pasaulis
Judėjų tikyba	Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida	Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi	Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas	Santykis su visuomene	Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija
Musulmonų sunitų tikyba	Šventraščio pažinimas	Tikėjimo turinio pažinimas	Bendruomenė ir malda	Asmens tobulėjimas ir visuomenė	Morale/etika arba žmogus ir pasaulis

Etika

1 Paskirtis

Etikos mokomasis dalykas skirtas ugdyti sąmoningą mokinių nuostatą savęs, Kito, visuomenės, gamtos ir pasaulio atžvilgiu. Etikos pamokose mokiniai mokosi kelti etinius, filosofinius klausimus, padedančius geriau pažinti savo emocijas, jausmus, mintis, atveriančius dialoginio santykio su Kitu galimybę bei norą suprasti buvimo mažose ir didelėse bendruomenėse, kuriose kasdien gyvenama ir veikiama, prasmę. Etika taip pat skirta ir žmogaus bei gamtos santykio analizei, ekologinės savimonės ugdymui.

2 Tikslai ir uždaviniai

2.1 Tikslas

Siekiami, kad etikos pamokose mokiniai turėtų sąlygas:

- ugdytis atsakingą santykį su savimi, kitais žmonėmis, visuomene, gamta ir pasauliu bei virtualia realybe, gebėjimą empatiškai suprasti ir užjausti ne tik artimus, bet ir patirtimi nutolusius asmenis, gebėjimą nesitaikstyti su prievarta, neteisingumu, patyčiomis, padėti kitam ištikus nelaimei.

2.2 Uždaviniai

2.2.1 Pradinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etikos ugdymo tikslo, mokiniai:

- Dialogiškai bendrauja su kitu žmogumi, girdi ir išmoksta priimti kito nuomonę.
- Atpažįsta savo jausmus ir randa tinkamą jų išraiškos būdą, taip pat atpažįsta kitų žmonių jausmus ir juos empatiškai priima. Iškilus problemoms ar krizėms kreipiasi pagalbos ar patarimo į artimiausius šeimos narius (globėjus) ir/ar mokytojus.
- Mokosi dalyvauti pokalbyje su grupe, mokosi iš grupės, mokosi jausti socialinę atsakomybę už grupės narių problemas.
- Kelia klausimus apie save, Kitą bei buvimą gamtoje ir pasaulyje. Mokosi gerbti ir saugoti gamtą, gyvūnus, ugdomi kasdieninius įpročius, kurie prisideda prie gamtos tausojimo.
- Geba virtualią erdvę naudoti pagal paskirtį, atsižvelgiant į poreikį (situaciją), geba taikyti saugaus ir atsakingo elgesio virtualioje erdvėje principus (taisykles).

2.2.2 Pagrindinio ugdymo uždaviniai

Siekdami etikos ugdymo tikslo, mokiniai:

- Svarsto paauglystėje kylančius konfliktus, įsisažmonina kreipimosi pagalbos galimybę, kaip ne silpnumo, bet stiprybės išraišką (problemos pripažinimas).
- Suvokdami ir įvertindami kito žmogaus asmenines ribas ir jo individualią atsakomybę ugdomi individualią ir socialinę atsakomybę. Ugdomi pagarbą ir empatiją ne tik artimiems, bet ir tolimiems asmenims (kitos socialinės grupės, rasės, šalies gyventojams).
- Diskutuoja grupėje ir ieško bendro sutarimo, turi drąsos išreikšti ir su grupe nesutampančią nuomonę. Mokosi kritiškai mąstyti, nesutapti su dauguma, ugdomi individualumą.
- Apmąsto planetos ir gamtinės aplinkos problemas, kelia vertybinius, moralinius, egzistencinius klausimus.
- Randa tinkamą santykį su virtualia erdve, vengia priklausomybės nuo virtualios erdvės, brangina ir vertina realybę. Nesitaiksto su prievarta ir destrukcija virtualioje erdvėje.

3 Kompetencijų ugdymas dalyku

Kompetencija	Kompetencijos raiška
4.1. Pažinimo kompetencija	Etikos dalykas skatina humanitarinį mokinių žingeidumą, jų susidomėjimą asmens tapatumu ir įvairiomis jo raiškos formomis: santykį su savimi, su kitu asmeniu, su visuomene ir gamta. Ugdomas kritinis mąstymas, kuris įgalintų savarankiškai tirti iškylančias problemas ir stiprintų saviugdą poreikį. Mokiniai skatinami reflektuoti savo mokymąsi, (įsi)vertinti patirtį ir pažangą, mokytis iš klaidų, išsikelti naujus tikslus.
4.2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija	Tai yra pamatinė etikos dalyko kompetencija. Etikos dalyko veiklose mokiniai skatinami apmąstyti jausmų ir emocijų įvairovę bei jų prasmę, ugdomi empatiją bei emocinį intelektą, siekia dermės tarp mąstymo ir jausmų, kuris veda prie psichologinio, o taip pat ir fizinio sveikatingumo. Etikos dalyko veiklose mokiniai mokosi suvokti sveikos gyvensenos bei pačios gyvybės vertę ir prasmę, ugdomi jų tausojimo įgūdžius.
4.3. Kūrybiškumo kompetencija	Etikos dalyko veiklose ugdomas kūrybinis mąstymas, t.y. gebėjimas patiems kelti klausimus, gebėjimas inovatyviai, netradiciškai spręsti kylančius klausimus, drąsa kelti probleminius klausimus ir gebėjimas suvokti alternatyvių atsakymų galimybę. Ugdoma ištvermė ir drąsa pasitikti gyvenimo sudėtingumą. Ugdoma savarankiško mąstymo ir veikimo galia.
4.4. Pilietiškumo kompetencija	Etikos dalyko veiklose ugdoma socialinė atsakomybė ne tik už artimuosius ar draugus, bet ir nepažįstamus, svetimus, už pasaulio likimą ir gamtą. Ugdomi praktiniai pagalbos kitiems įgūdžiai. Gebėjimų srities aš-mes rakursu mokiniai ugdomi suvokti socialinio gyvenimo įvairovę, tapatumo ir kitybės dinamiką bei bendruomenės įtakos asmens tapatumui prasmę ir svarbą. Viena vertus, mokiniai ugdomi filotopijos, (t.y. meilės vietai, kurioje gyveni), kita vertus - atviros visuomenės vertybinėje perspektyvoje.
4.5. Kultūrinė kompetencija	Etikos dalyko veiklose mokiniai viena vertus susipažįsta su kultūra kaip etnografiniu asmens tapatumo šaltiniu. Kita vertus domisi ir kitomis šalies bei pasaulio kultūromis. Šiuo aspektu mokiniai ugdomi gebėjimą puoselėti ir vertinti ne tik savos, bet ir kitos etninės ar religinės grupės unikalumą: jie ugdomi savo šalies ir pasaulio piliečiais. Mokiniai ugdomi gebėjimą vertinti kultūrinius

	reiškinius kaip neišsenkamą prasmų šaltinį, reikšmingai praplečiantį jų pasaulio ir asmens tapatumo ribas.
4.6. Komunikavimo kompetencija	Etikos dalyko veiklose mokiniai mokosi kelių pakopų komunikacijos lygmenų, kurie skiriasi pagal savas/svetimas laipsnį. Jie mokosi palaikyti empatiškus tarpusavio santykius ne tik su šeimos nariais ar draugais, bet ir suvokti tolerantiškos komunikacijos galimybę su socialiai nutolusiais asmenimis bei grupėmis. Mokiniai palaipsniui ugdomi gebėjimą ne tik būti komunikacijos recipientais, bet ir aktyvūs jos kūrėjai, socialinių projektų iniciatoriai bei vykdytojai. Išskirtinis dėmesys skiriamas virtualiosios komunikacijos etiniams aspektams. Mokiniai skaito ir patys komunikuoja ne tik rašytinius, bet ir vizualiuosius ar garsinius ženklus, tobulina multimodalios komunikacijos įgūdžius.

4 Pasiekimų sritys

4.1 A Saviugda ir savisauga. Aš–Asmuo: ugdytis savęs, kaip unikalaus asmens ir savo jausmų pažinimą, o taip pat savisaugos supratimą tiek realioje, tiek virtualioje tikrovėje.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

- (A1) Pažįsta savo unikalumą
- (A2) Pažįsta savo jausmus
- (A3) Rūpestis dėl savęs ir kitų
- (A4) Aš ir virtualumas

4.2 B Dialoginis bendravimas. Aš–Tu: ugdytis dialoginės komunikacijos gebėjimus su įvairiais komunikacijos subjektais (draugais, artimaisiais, svetimais).

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

- (B1) Kitas kaip draugas
- (B2) Kitas kaip artimas
- (B3) Kitas kaip svetimas
- (B4) Virtualus Kitas

4.3 C Socialiniai santykiai. Aš–Mes: ugdytis gebėjimą kokybiškai dalyvauti socialiniuose santykiuose, kurie apima šeimą, draugus, bendruomenę ir veiksena virtualybėje.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

- (C1) Aš ir šeima
- (C2) Aš ir draugai
- (C3) Aš ir bendruomenė
- (C4) Aš ir virtuali bendruomenė

4.4 D Santykis su pasauliu. Aš–Tai: ugdytis kokybišką santykį, t.y. reflektuojantį dalyvavimą, su pasauliu, gamta bei kompetentingą pasaulio/gamtos problemų raiškos virtualybėje suvokimą.

Šios pasiekimų srities pasiekimai:

(D1) Aš ir augmenija

(D2) Aš ir gyvūnija

(D3) Aš ir ekologija

(D4) Ekologinių problemų raiška virtualybėje

5 Pasiekimų raida

1-2 klasės	3-4 klasės	5-6 klasės	7-8 klasės	9-10 klasės
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo				
A1. Pažįsta savo unikalumą				
Pasakoja apie save, savo pomėgius, aplinką, mokosi klausyti kitų. Mokosi savarankiško mąstymo (aš galiu).	Supranta ir reiškia savo savitumą per pomėgius, pasiekimus, gebėjimus, asmenines savybes. Išklauso kitų pasakojimus apie save. Demonstruoja savarankišką kūrybinį mąstymą.	Suprasdamas savo savitumą ir jo raiškos ribas, jį išreiškia atitinkamu elgesiu (dėmesingai išklausydamas kitus), mąstymu, požiūriu į kitus. Tobulina savo kūrybinio ir kritinio mąstymo įgūdžius.	Analizuoja savo unikalumą per įvairius kontekstus: gebėjimus, mąstymą, kūrybiškumą, pomėgius, siekius. Rezervuoti vertina savo kritines nuostatas savo paties mąstymo, požiūriu, kūrybiškumo atžvilgiu (t.y. suvokia, kad pats negali būti sau objektyvus).	Apmąsto save kaip autentišką, sąmoningai veikiančią ir savarankiškai mąstančią bei jaučiančią asmenybę. Analizuoja savo unikalumą ir kelia tikslus, svarsto autentiškus ateities pasirinkimus, t.y. kuria savo gyvenimo projektą. Suvokia savo kūrybinio ir kritinio mąstymo unikalumą ir nepakartojamumą, bei supranta savo ribotumą.
A2. Pažįsta savo jausmus				
Susipažįsta su emocijomis ir jausmais, mokosi juos atskirti ir juos išreikšti tinkamais būdais. Mokosi suprasti kokia jausmų įtaka žmogui ir aplinkos suvokimui. Susipažįsta su savistaba.	Mokosi taikyti savistabą. Vertina emocijas kaip svarbią savo asmenybės dalį. Mokosi kalbėti apie baimę ir baimių įvairovę, supranta išdavystės skaudulį ir atleidimo svarbą. Vertina teigiamas emocijas ir	Taiko savistabos principus. Diskutuoja apie paauglystės kaip pereinamojo laikotarpio galimus asmens vidinius konfliktus. Ugdo pozityvų mąstymą apie savo gyvenimą, geba pateikti pavyzdžių iš	Randa sau labiausiai tinkantį savistabos būdą. Domisi ir mokosi atpažinti savo asmens vidinius konfliktus, galimas psichologines krizes ir kreipiasi pagalbos. Žino įvairių būdų kaip suvaldyti agresiją ir stresą.	Naudoja įvairius refleksijos būdus kasdienėje patirtyje. Priima jausmus kaip svarbią savo savarankiškos asmenybės dalį, geba juos analizuoti, suprasti, pateikti pavyzdžių iš savo patirties, moka

	gyvenimo džiaugsmą. Suvokia drąsaus poelgio išskirtinumą. Neigiamus jausmus (pyktį, agresiją) mokosi išreikšti tinkamais būdais.	savo patirties, kaip jautėsi įvairiose situacijose.		suvaldyti stresą, nerimą, kitus destruktivius jausmus sau labiausiai tinkančiu būdu.
A3. Rūpestis dėl savęs ir kitų				
Mokosi atpažinti sudėtingas situacijas ir domisi kaip saugoti savo sveikatą. Padedamas kelia klausimus kodėl svarbu rūpintis savo sveikata, kokia yra sveikatos reikšmė žmogui. Ugdosi praktinį įgūdį pasakyti "ne", "stop", "man nepatinka". Susipažįsta su valia kaip asmens savybe.	Ugdosi sveikos gyvensenos įpročius bei svarsto kodėl tai svarbu. Svarsto kodėl svarbu nubrėžti asmeninės erdvės ribas. Domisi valios ugdymu bei kelia klausimą kodėl valia - svarbi savybė. Mokosi išvermės kasdienėse situacijose.	Svarsto sveikos emociinės ir fizinės gyvensenos prasmę. Argumentuoja kodėl svarbu vengti žalingų įpročių ir kodėl svarbu išmokti pasakyti "ne". Praktikuoja valios ugdymą. Ugdo išvermę kasdieniais veiksmiais.	Diskutuoja kodėl svarbu saugoti savo ir kitų emociinę sveikatą, atpažįsta ir geba taikiai pasipriešinti žodiniam ar fiziniam smurtui, geba kreiptis pagalbos. Mokosi sveikos gyvensenos įpročių. Valingai vengia žalingų įpročių. Praktikuoja savo išvermę kasdienėse situacijose.	Praktikuoja sveiką gyvenseną ir mitybą, diskutuoja apie jų svarbą. Skiria laiko savo emociinei sveikatai, ir savo savijautos refleksija, saugo savo asmenines ribas. Reflektuoja išvermę kasdienėse situacijose, įvardija situacijas kada pritrūksta išvermės, kelia klausimus kodėl.
A4. Aš ir virtualumas				
Susipažįsta su virtualia erdve ir jos galimybėmis. Padedamas kelia klausimus apie virtualią erdvę. Padedamas mokosi tikslingai planuoti naudojimosi i virtualia erdve laiką ir laikytis susitarimų.	Mokosi suprasti kaip veikia virtuali erdvė bei domisi kaip saugiai naudotis jos teikiamomis galimybėmis, tačiau supranta ir saikingo medijų naudojimo (laikantis susitarimų) svarbą, su suaugusiųjų pagalba planuoja laiką virtualioje erdvėje. Svarsto	Mokosi saugiai išnaudoti savo asmens intelektualiniam tobulėjimui technikos atveriamas galimybes. Diskutuoja apie realybės svarbą, kaip virtuali erdvė dera su realybe. Mokosi savarankiškai planuoti laiką virtualioje erdvėje. Kelia klausimus	Mokosi kritiškai įvertinti priklausomybę nuo virtualios erdvės. Svarsto dirbtinio intelekto sąvoką. Diskutuoja apie laiko virtualioje erdvėje planavimo svarbą. Mokosi saugoti savo asmeninius duomenis naudojantis medijomis.	Diskutuoja apie neatsakingo virtualios erdvės naudojimo pasekmes. Diskutuoja apie dirbtinio intelekto įtaką žmogui. Taiko saugaus naudojimosi virtualia erdve principus, saugo savo savo asmeninius duomenis.

	besaikio naudojimosi virtualia erdve žala.	kodėl svarbu saugoti savo asmeninius duomenis virtualioje erdvėje.		
B. Dialoginis bendravimas. Aš-Tu				
B1. Kitas kaip draugas				
Mokosi suprasti gero santykio su Kitu kaip draugu vertę, taip pat suprasti „ką reiškia turėti draugą“ ir „kodėl reikia draugų?“, „kas yra draugas?“, „kodėl reikia išlaikyti gerą santykį su Kitu kaip draugu?“ Mokosi suprasti kodėl simpatizuoja draugui ir jo pomėgiams, elgsenai. Mokosi išspręsti nesudėtingą konfliktinę situaciją (ar nesusipratimą) su draugu, mokosi neskriausti draugo nei žodžiu, nei fiziškai.	Mokosi užmegzti ir palaikyti draugystę su suolu, klasės ir kitos klasės bendraamžiais; mokosi empatiškai suprasti draugą ir jo situacijas klasėje, užklasinėje veikloje ir pan., kalbasi su draugu apie tai. Kelia klausimus kada ir kodėl draugas gali imtis manipuliacijų, svarsto kokia tokio santykio žala.	Mokosi vertinti draugystę ir išdavystės pavojų. Empatiškai įsijaučia į kito problemas, supranta manipuliacijas ir jas pastebėjęs įvertina, kalbasi su draugu apie tai.	Kuriamas draugystės ryšys su Kitu atliekant užduotis klasėje, žaidžiant ir bendraujant užklasinėje veikloje, stengiamasi į draugą kreiptis atvirai, klausiama dėl pašlijusių santykių, bandoma suprasti posakį „Draugas – tai mano kitas „Aš““. Kelia klausimą kada draugystė pereina į meilę.	Reflektuoja draugystės santykio su Kitu prasmę ir jo svarbą gyvenime. Dialogiškai aptaria tarpusavio konkurencijos problemas. Geba suklydus pripažinti klaidą ir atsiprašyti. Atsakingai vertina užsimezgiusius meilės ryšius.
B2. Kitas kaip artimas				
Mokosi suprasti gero santykio su Kitu kaip kiekvienu iš šeimos narių vertę. Mokosi verbalizuoti santykius su Kitu kaip suaugusiu artimuoju kylančias problemas. Domisi kodėl svarbu gerbti mokytoją (klasės, neformalių veiklų ir	Mokosi vertinti meilės jausmą santykiuose su Kitu kaip šeimos nariu. Mokosi suprasti tarpusavio pagalbos būtinumą, atsakomybę už Kitą kaip jaunesnį šeimos narį svarbą. Mokosi verbalizuoti santykius su Kitu	Mokosi suprasti konflikto su Kitu kaip suaugusiuoju artimuoju ar mokytoju galimybę, bei apmąsto to priežastis, pavojus ir galimas išeitis. Susipažįsta su įvairiais konflikto sprendimo būdais, mokosi juos	Įsisąmonina konflikto su kitu kaip suaugusiuoju artimuoju ar mokytoju galimybę. Apmąsto to priežastis, pavojus ir praktiškai ieško galimų išeičių. Supranta amžiaus tarpsnių lūkesčių, galimybių	Mokosi suprasti ir empatiškai atjausti Kitą kaip kitos amžiaus grupės narį, bei mokosi praktiškai padėti, globoti, prisiimti asmeninę ir socialinę atsakomybę savo galimybių rėmuose. Mokosi suprasti

pan.), padedamas svarsto kas yra pagarba.	kaip suaugusiu artimuoju kylančias problemas. Supranta pagarbos mokytojui (klasės, neformalių veiklų ir pan.) svarbą. Mokosi dialogiškai artikuliuoti savo problemas.	pritaikyti bei taktiškai, ramiai spręsti konfliktines situacijas.	ir raiškos skirtis. Empatiškai jausmais atliepia kitų amžiaus tarpsnių Kito problemoms. Ieško bendradarbiavimo, kreipiasi pagalbos. Mokosi argumentuoti savo poziciją konfliktinėje situacijoje ir išklaudyti Kito argumentų, mokosi logiškai rasti tinkamiausią konflikto sprendimo būdą.	santykių autentiškumą su Kitu kaip tėvu, mama, ar Kitu kaip mokytoju (klasės, neformalių veiklų ir pan.). Diskutuoja, argumentuoja savo požiūrį, priima Kito kaip suaugusiojo požiūrį, geba atsiprašyti, jei yra neteisus.
---	---	---	--	--

B3. Kitas kaip svetimas

Mokosi vystyti trumpą pokalbį su Kitu (kaimynu, kitos klasės mokiniu, kitos klasės mokytoju ir pan.). Mokosi priimti Kito kitoniškumą. Paaškina kuo patyčios skiriasi nuo konflikto.	Apmąsto priešiško kitam kaip nepažįstamajam pavyzdžius. Mokosi suprasti santykio su Kitu kaip nepažįstamu suaugusiu sudėtingumą: mokosi pasitikėjimo ir atsargumo. Svarsto kokia patyčių daroma žala.	Mokosi suprasti pozityvaus ir tolerantiško santykio su Kitu kaip nepažįstamu bendraamžiu vertę. Svarsto agresijos ištakas ir galimybę Kitam, kitoniškumui apskritai. Diskutuoja apie patyčių destruktinę žalą, ieško pozityvių išeičių. Mokosi diskutuoti su Kitu įvairiomis temomis ir gebėti siekti bendro tikslo.	Mokosi diskutuoti su Kitu kaip nepažįstamuoju. Suvokia agresijos ištakas ir galimybę Kitam, kitoniškumui apskritai. Apmąsto ir supranta, pripažįsta patyčių destruktinę žalą, geba joms pasipriešinti, ieško pozityvių išeičių.	Kuria konstruktyvius santykius su Kitu kaip nepažįstamuoju. Suvokia Savas-Svetimas skirties svarbą ir mokosi iš tos skirties. Savo tolerancijos pavyzdžiu daro įtaką Kitam. Vertina Kitą kaip savaiminę vertybę ir konstruktyviai sprendžia galimai iškylančius konfliktus.
--	---	--	---	---

B4. Virtualus Kitas

Susipažįsta su bendravimo su kitu taisyklėmis mokymosi bei	Mokosi taikyti bendravimo virtualioje erdvėje taisykles, bendrauja	Svarsto gyvenimo vertę virtualybės atžvilgiu. Virtualioje erdvėje vengia	Mokosi diskutuoti su virtualiu Kitu socialiniuose tinkluose, virtualiose	Geba sumaniai (išmintingai, protingai, atvirai, lanksčiai),
--	--	--	--	---

bendravimo platformose. Mokosi virtualaus bendravimo etikos ir etiketo. Padedamas kelia klausimus kaip vertinti santykį su virtualiu draugu.	mandagiai, gerbia virtualų Kitą. Svarsto kas yra pagarba, kodėl ji svarbi ir virtualioje erdvėje.	patyčių. Mokosi rašyti mandagias, pagarbias žinutes, laiškus, vengia necenzūrinio 'slengo', svarsto mandagumo reikšmę gyvenime.	bendravimo platformose, gerbia Kito nuomonę, privatumą. Virtualioje erdvėje ne tik vengia patyčių, necenzūrinio 'slengo', bet ir priešinasi pastebėtoms patyčioms Kito atžvilgiu. Geba kritiškai mąstyti, atpažinti ir vengti įtartino elgesio virtualioje erdvėje.	empatiškai ir pagarbiai, saugant tiek savo, tiek Kito privatumą dialogiškai bendrauti su Kitu virtualioje erdvėje. Reflektuoja virtualios erdvės reikšmę savo gyvenime.
--	---	---	---	---

C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes

C1. Aš ir šeima

Mokosi papasakoti apie savo šeimos narius, jų veiklą, pomėgius. Kelia klausimą "ką reiškia būti šeimoje?" Mokosi suprasti, kad šeimos yra skirtingos, mokosi gerbti šeimos modelių įvairovę.	Mokosi vertinti ir plėtoti savo santykius su artimais ir tolimais šeimos nariais. Suvokia savo šeimos autentiškumą, gerbia šeimos narių privatumą ir jį puoselėja.	Vertina šeimos instituciją, mokosi suvokti šeimos turėjimo prasmę savo dabarčiai ir ateičiai. Puoselėja pozityvų santykį su šeimos nariais.	Kūrybiškai puoselėja savo santykius su šeima ir tarp šeimos narių, suvokia rutinos ir nuobodulio pavojingumą bendram buvimui šeimoje.	Mokosi prisiimti asmeninę ir socialinę atsakomybę per konkrečią pagalbą šeimos nariams. Domisi šeimos genealogija, gerbia savo protėvius ir kuria savo autentišką buvimo būdą. Reflektuoja kokią reikšmę jo asmenybei turi jo šeima, giminė.
--	--	---	---	--

C2. Aš ir draugai

Vertina draugų turėjimą. Mokosi aptarti savo santykius su artimais draugais. Susipažįsta su empatijos reiškiniu. Ugdomi	Mokosi empatiškai atliepti į draugams kylančias problemas. Mokosi pasidalinti mintimis ir savo patirtimi, mokosi diskutuoti su	Vertina diskusiją su klasės draugais kaip bendrai atliekamos mokymosi veiklos dalyviais. Svarsto argumentavimo būtinumą. Mokosi	Savarankiškai praktikuoja diskusiją su klasės draugais kaip bendrai atliekamos mokymosi veiklos dalyviais. Tobulina	Reflektuoja empatiją, diskusiją ir argumentavimą, kaip socialinės komunikacijos būdus. Geba pagrįstai
---	--	---	---	---

diskutavimo įgūdžius su klasės draugais kaip bendrai atliekamos mokymosi veiklos dalyviais. Mokosi suprasti diskusijos ir argumento svarbą.	artimais draugais arba klasės draugais kaip bendrai atliekamos mokymosi veiklos dalyviais. Mokosi kantrybės išklausti kitų nuomones. Mokosi iš kitų bendraamžių.	įvardinti santykiuose su artimais arba klasės draugais kylančias krizes ir problemas. Mokosi empatijos ir pakantumo kitokiai nuomonei. Mokosi drąsos pasipriešinti neteisingai daugumos nuomonei.	argumentavimo galimybę. Mokosi iš kitų. Konstruktyviai ir empatiškai sprendžia draugams kylančias problemas. Pataria ir paskatina artimus draugus arba klasės draugus kreiptis pagalbos, jei mato jos būtinybę. Suvokia daugumos nuomonės problemišumą ir reflektuoja savo individualią poziciją.	argumentuoti. Atskiria <i>sofistini</i> (tuščiažodžiajančią, niekuo neparemtą) išvedžiojimą nuo tikrojo įsitikinimo pagrindimo. Siekia turėti bendraminčių, draugų, priima kitų autentiškumą ir puoselėja savąjį. Geba kitiems parodyti drąsios, savarankiškos laikysenos pavyzdį.
---	--	---	---	--

C3. Aš ir bendruomenė

Mokosi aptarti savo santykį su platesne bendruomene, kurioje gyvena. Mokosi įvardinti skirtingas socialines, religines ir tautines bendruomenes, susipažįsta su jų išskirtinumu ir tolerancijos kitybei reiškiniu.	Mokosi kurti pozityvų santykį su platesne bendruomene, kurioje gyvena nariais, domisi gyvenimu bendruomenėje. Kelia klausimus apie kitas religines, tautines, socialines bendruomenes, mokosi empatiško santykio su jomis.	Mokosi vertinti ne tik savo artimą bendruomenę, bet ir savo tautą, valstybę bei kitas tautas, domisi jų istorija bei religija. Mokosi įvardinti savo santykiuose su bendruomene kylančias problemas ir krizes. Mokosi diskutuoti apie tarp skirtingų bendruomenių kylančias įtampas.	Vertina ne tik savo artimą bendruomenę, bet ir savo tautą bei kitas tautas, gilina jų istoriją ir religijas. Diskutuoja apie konstruktyvius dialoginio santykio tarp skirtingų bendruomenių būdus. Vertina socialinę pagalbą socialiai jautrioms bendruomenės grupėms.	Mokosi surasti <i>aristotelišką aukso vidurį</i> tarp tautinių ir globalaus pasaulio, pasaulietinių ir religinių vertybių. Mokosi prisiimti socialinę atsakomybę ne tik už savo, bet ir kitų bendruomenių narius, diskutuoja apie pagalbos svarbą ir vertę. Aktyviai savanoriauja, padeda socialiai jautrioms bendruomenėms.
--	--	--	--	--

C4. Aš ir virtuali bendruomenė

Mokosi naudotis mokytojų pasiūlytais savo amžiaus	Mokosi naudotis mokytojų pasiūlytais savo	Mokosi pasirinkti savo amžiaus tarpsniui tinkamus	Atsirenka savo amžiaus tarpsniui tinkamus	Atsirenka savo amžiaus tarpsniui tinkamus
---	---	---	---	---

<p>tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais. Susipažįsta su įvairiomis virtualiomis bendruomenėmis (pagal pomėgius, veiklą, gyvenamą vietą ir pan.), aptaria tokių bendruomenių bruožus.</p>	<p>amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais, juos naudoja dirbant su įvairia medžiaga. Mokosi patirti empatiją Kitam (žmogui, gyvūnui) naudojant animacinius filmus ir apsverstant jų skirtumą nuo empatijos tikrovėje.</p>	<p>multimodalaus ugdymo metodus ir mokosi kritiškai suprasti necenzūruotos, destruktivios medžiagos žalą. Mokosi patirti empatiją kitoniškam asmeniui per meninius filmus, fotografiją ir kritiškai bei kūrybiškai mąstyti skatinančią dokumentiką. Susipažįsta su nacionaliniu kinu.</p>	<p>multimodalaus ugdymo metodus. Kritiškai supranta necenzūruotos, destruktivios medžiagos žalą. Svarsto kibernetinio nesaugumo grėsmę. Įsisąmonina empatijos patirtį kitoniškam asmeniui per meninius filmus, fotografiją, suvokia kritiškai bei kūrybiškai mąstyti skatinančios dokumentikos vertę. Vertina nacionalinį kiną.</p>	<p>multimodalaus ugdymo metodus. Aiškiai suvokia necenzūruotos, destruktivios medžiagos žalą ne tik sau, bet ir kitiems. Geba patirti empatiją kitoniškam asmeniui per meninius filmus, fotografiją. Kritiškai žvelgia į mąstyti skatinančią dokumentiką, suvokia dokumentikos dviprasmiškumą (pvz., perteklinis kančios eksponavimas, sudaiktinantis požiūris į veikėjus). Gilinasi į nacionalinį kiną.</p>
---	--	---	---	--

D. Santykis su pasauliu. Aš-tai

D1. Aš ir augmenija

<p>Kelia klausimus apie savo santykius su augmenija. Padedamas kelia klausimus apie augalų reikšmę Žemėje. Mokosi auginti ir rūpintis augalais praktiškai.</p>	<p>Mokosi suprasti savo atsakomybę už augmenijos puoselėjimą. Domisi augalų teikiama nauda žmogui, kelia klausimus apie buvimo gamtoje, gryname ore svarbą. Praktikuoja rūpestį augalais, svarsto tokio rūpesčio prasmę.</p>	<p>Mokosi praktiškai dalyvauti augmenijos puoselėjimo projektuose. Domisi aplinkos taršos, klimato kaitos poveikiu augalijos įvairovei.</p>	<p>Geba pasiūlyti naujų idėjų laukinės augmenijos puoselėjimui ir jas praktiškai išbando mokyklos ar savo namų aplinkoje. Supranta augalų prasmę žmonių gyvenimui ir planetos likimui. Išbando savanorystę gamtosaugos</p>	<p>Mokosi prisiimti socialinę atsakomybę už savo aplinkos augmenijos saugą ir suvokti šios atsakomybės aspektus. Praktikuoja bei reflektuoja savanorystę gamtosaugos projektuose parkuose,</p>
--	--	---	--	--

			projektuose parkuose, miškuose, gamtoje.	miškuose, gamtoje.
D2. Aš ir gyvūnija				
Mokosi suvokti ir aptarti savo santykius su gyvūnija. Domisi kodėl svarbu prisiimti atsakomybę už naminių gyvūną, svarsto žmogaus ir gyvūno santykio prasmę.	Mokosi prisiimti atsakomybę už naminius gyvūnus. Apmąsto savo giminišką artumą gyvūnui ir galimą gyvūno baimę. Kelia klausimus, kada gyvūnams reikalinga žmogaus pagalba. Mokosi padėti gyvūnams artimiausioje aplinkoje.	Svarsto žmogaus skirtingumą nuo gyvūno. Prisiimti atsakomybę už naminius gyvūnus bei, jei yra galimybė, laukinius gyvūnus, ypač paukščius. Svarsto kodėl svarbu savanoriauti organizacijose, kurios gelbėja gyvūnus.	Diskutuoja apie žmogaus ir gamtos harmoniją, kelia klausimus apie žmogaus ir gamtos santykio prasmę. Mokosi reflektuoti žmogaus atsakomybę už gyvūnus ir suvokia galimą jų išnaudojimą. Apmąsto beglobių gyvūnų problemos priežastis. Susipažįsta su savanorystės gyvūnų globos įstaigose galimybėmis.	Vertina savo giminišką artumą gyvūnui. Mokosi prisiimti socialinę atsakomybę už gyvūnija ir suvokti globalinius šios atsakomybės aspektus. Aktyviai savanoriauja gyvūnų globos įstaigose.
D3. Aš ir ekologija				
Kelia klausimus apie artimiausios aplinkos ekologines problemas. Mokosi rūšiuoti šiukšles, domisi kokia rūšiavimo prasmė, kokią įtaką tai padarys aplinkai.	Mokosi suprasti savo atsakomybę už ekologinį savo artimiausios aplinkos ir visos planetos saugumą. Susipažįsta su pagrindiniais ekologiniais principais ir mokosi juos taikyti namų aplinkoje.	Kasdieniais įpročiais mokosi prisiimti atsakomybę už savo aplinkos ekologiją. Mokosi taikyti ekologinius principus ne tik savo namų aplinkoje, bet ir gamtoje.	Mokosi reflektuoti globalinių ekologinių problemų svarbą ir derinti jas su artimiausios aplinkos puoselėjimu. Ne tik patys taiko ekologinius principus savo kasdienybėje, bet ir diskutuoja apie jų prasmę su kitais.	Reflektuoja socialinę atsakomybę už ekologinį artimiausios aplinkos būvį ir mokosi suvokti globalinius šio reiškinio aspektus. Mokosi generuoti idėjas ir plėtoti projektus ekologinėmis temomis. Taiko ekologinius principus savo

				namų aplinkoje bei gamtoje.
D4. Ekologinių problemų raiška virtualybėje				
Mokosi suprasti, kad ekologinės problemos gali būti išreiškiamos įvairiais būdais - vienaip informaciniame tekste, kitaip animaciniame ar dokumentiniame filme.	Geba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymosi metodais (verbalinis, vizualinis ar performatyvus (vaidybiniai ar diegeziniai, t.y. nurodantys į ką nors būdai). Domisi meniniais ir dokumentiniais filmais apie gyvūniją ir gamtą. Mokosi diskutuoti, remdamasis peržiūrėta medžiaga.	Sugeba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymosi metodais (verbalinis, vizualinis ar performatyvus (vaidybiniai ar diegeziniai, t.y. nurodantys į ką nors būdai). Fotografuoja gyvūniją ir gamtą. Kuria fotomontažus apie gamtą ir gamtosaugines problemas.	Sugeba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymo metodais (vaidybiniai ar diegeziniai, t.y. nurodantys į ką nors būdai). Filmuoja gyvūniją ir gamtą. Kuria video projektus apie gamtą ir gamtosaugines problemas.	Sugeba naudotis savo amžiaus tarpsniui tinkamais multimodalaus ugdymosi metodais (vaidybiniai ar diegeziniai, t.y. nurodantys į ką nors būdai). Aktyviai įsitraukia į ekologinės saugos projektus virtualioje erdvėje.

6 Mokymosi turinys

6.1 1 klasė

6.1.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą. Mano asmenybė: kas aš esu? Kaip mokomės mąstyti keldami klausimus?

Kuo skiriuosi nuo kitų ir kuo esu į kitus panašus? Kodėl kokia nors savybė išsiskirti nėra blogai?

Savistaba - laikas sau. Ar skiriu laiko sau? Kodėl jis reikalingas?

A2 Pažįsta savo jausmus. Kas yra jausmai? Pyktis ir švelnumas. Kada jie kyla? Kada aš supykstu? Kodėl?

Kada aš būnu švelnus? Kodėl? Kas man padeda išsklaidyti pyktį?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų. Ką darau, kad būčiau sveikas? Sveikata: Jei sergu ar blogai jaučiuosi - pajuntu skaudantį kūną, kurio būdamas sveikas, tarytum, nejaučiu. Kodėl? Kodėl man patinka būti sveikam, nors tada pamirštu savo kūną? Kas tas mano kūnas?

A4 Aš ir virtualumas. Ar man smalsu sužinoti, kaip veikia internetas? Kuo jis man naudingas, kuo pavojingas? Kokių taisyklių svarbu laikytis virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: fizinis ugdymas, dailė

6.1.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Ką reiškia turėti draugą? Kodėl tai svarbu? Kokios draugo savybės man labiausiai patinka? O kurios – nepatinka? Kokios mano savybės nepatinka draugui? O kurios – patinka?

B2 Kitas kaip artimas: šeima ir mokytojai: Kodėl man svarbus geras santykis su kiekvienu šeimos nariu? Ar stengiuosi padėti savo šeimos nariams? Ar jie padeda man? Kodėl svarbi pagarba mokytojui? Ar žinai, kas yra pagarba?

B3 Kitas kaip svetimas: Kodėl svarbu domėtis kitu? Kaip elgiuosi, kai sutinku nepažįstamą bendraamžį ir jis man patinka? O jei nepatinka? Kaip palaikyti trumpą pokalbį su kitu?

B4 Virtualus Kitas: Ar žinau kaip mandagiai bendrauti su kitu virtualioje erdvėje? Kai matau savo tikrą draugą kompiuterio ekrane – ar nepasiilgstu jo realybėje?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

6.1.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Ką reiškia gyventi šeimoje? Ko mane moko šeima? Kodėl šeimoje jaučiuosi saugiai? O kada – nesijaučiu saugiai? Kodėl man svarbūs seneliai, dėdės, tetos, kiti giminaičiai?

C2 Aš ir klasės draugai: Ar man įdomu žinoti ką kalba ir mąsto klasės draugai? O jie – ar išklauso mane? Kaip išmokti nutilti ir išklausti kitą?

C3 Aš ir bendruomenė: Kokioms bendruomenėms aš priklausau? Kokie dar žmonės be šeimos ir klasės draugų mane supa? Ar žinau kiek mano mieste gyvena skirtingų kultūrų žmonių? Kokios tai kultūros? Susitelkusių bendruomenių pavyzdžiai: iniciatyva dėl gamtos apsaugos, šalių kovos už laisvę.

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Ko galiu išmokti iš animacinių filmukų ir pasakų? Animacija ir pasakos. Kokie animaciniai filmai man patinka? Kokie animacinių filmų, pasakų personažai man patinka ar nepatinka, kodėl? Ar galiu sužinoti internete įdomių dalykų apie savo šalies žmones? Ar žinau animacinių filmų, kur veiksmas vyktų ne mano šalyje? Kokia tai šalis? Kokios būna šalys? Kokiuose kontinentuose? Ar man įdomu?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.1.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Kodėl svarbu rūpintis augalais? Kuo mane stebina augalai? Ar žinau, o gal ir pažįstu žmonių, kurie rūpinasi augalais? Kaip manau, kodėl jie tai daro?

D2 Aš ir gyvūnija: Kodėl svarbu priiimti atsakomybę už naminių gyvūną? Kuo mane stebina gyvūnai?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl svarbu nešiukšlinti? Ar suprantu kas yra šiukšlių rūšiavimas? Kodėl jis yra svarbus?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Ko galiu išmokti iš dokumentinių filmų apie gyvūnijos ir augmenijos gyvenimą? Ar man patinka žiūrėti filmus apie gamtą? Kodėl svarbu matyti ir girdėti gyvūnų ir augalų problemas per TV? Ar mane ir mano draugus jaudina ekologinės problemos ir jų sklaida reklaminiuose stenduose ir pan.?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas ir socialinis ugdymas

6.2 2 klasė

6.2.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kuo kiti panašūs į mane ir kuo skiriasi? Kodėl esu toks koks esu? Kokios mano asmeninės savybės? Kokie mano pomėgiai? Kodėl svarbu išklaudyti kitus, kaip man tai sekasi?

A2 Pažįsta savo jausmus: Kodėl svarbi savistaba, kaip šis įgūdis gali man padėti? Liūdesys ir džiaugsmas: kodėl mano jausmai dažnai būna labai priešaringi? Kodėl aš nuliūstu? Kaip pralinksmėju? Kodėl ir kada aš džiaugiuosi? Kas man padeda išsklaidyti liūdesį?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų: Valia: Ar žinau, kas yra valia? Kas yra valingas žmogus? Ar noriu turėti stiprią valią? Kam ji reikalinga? Kodėl svarbu ugdyti sveikos gyvensenos įpročius? Kaip tai susiję su valia? Kas yra asmeninė erdvė? Kaip galėtum apibūdinti savo asmeninę erdvę?

A4 Aš ir virtualumas: Kas man padėtų planuoti laiką, kurį praleidžiu virtualioje erdvėje? Ar susimąstau, kodėl žmogus išrado kompiuterį? Ar galiu be jo apsieiti? Ar moku planuoti darbo su juo laiką?

Integraciniai ryšiai: dailė, pasaulio pažinimas.

6.2.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Kaip sprendžiu konfliktinę situaciją? Ką darau, kai draugas nuliūsta? Kaip paguodžiu draugą? Kaip taikausi su draugu, jeigu kartais susipykstu?

B2 Kitas kaip artimas: Kodėl mano santykis su skirtingais šeimos nariais yra skirtingas? Kam pasiguodžiu, jei susipykstu su kuriuo nors iš šeimos narių? Kodėl man svarbus geras santykis su mokytoju? Kaip jis atsiranda?

B3 Kitas kaip svetimas: Ar būtų įdomu, jei visi žmonės atrodytų vienodai? Jei į klasę ateina naujokas išoriškai kitoks negu aš – ar būsiu jam draugiškas?

B4 Virtualus Kitas: Ar prisimenu taisykles, kaip mandagiai bendrauti su savo draugu virtualioje realybėje?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.2.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Kada šeima yra laiminga? Kas trukdo šeimos narių laimei? Kodėl ir du žmonės gyvendami gali būti šeima?

C2 Aš ir klasės draugai: Kada lengva, kada sunku kalbėtis? Kaip išmokti išgirsti ką sako kiti? Kaip išmokti argumentuoti, kad kiti tave suprastų? Apie ką man įdomu kalbėtis su klasės draugais?

C3 Aš ir bendruomenė: Tikėjimas: ką žinau apie tikėjimą? Ar pažįstu tikinčių žmonių? Ar žinau kiek mano mieste gyvena skirtingų religinių tikėjimų žmonių? Kokių? Kuo šios bendruomenės skiriasi viena nuo kitos, kuo yra panašios?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Ar man yra įdomios virtualioje erdvėje veikiančios bendruomenės? Ar mano klasės draugai pagal savo pomėgius galėtų sukurti virtualias bendruomenes? Kuo tokia bendruomenė skirtųsi nuo tikrovėje esančios draugų grupės?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, pasaulio pažinimas.

6.2.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Kaip reikia rūpintis augalais? Kaip galiu padėti jiems augti? Kaip galiu pakenkti? Jei turėčiau savo darželį kokius augalus sodinčiau? Kodėl? Ar man patiktų rūpintis augalais?

D2 Aš ir gyvūnija: Kaip reikia rūpintis gyvūnais? Kaip galiu jiems padėti? Kaip galiu pakenkti? Jei šeima man leistų turėti naminį gyvūną – kokio gyvūno norėčiau? Ar sugebėčiau juo pasirūpinti pats? Kokių istorijų galiu papasakoti apie savo naminius gyvūnus?

D3 Aš ir ekologija: Ar sugebu atskirti plastmasę nuo kitų medžiagų? Ar žinau, kodėl plastmasiniai gaminiai teršia gamtą? Kodėl svarbu juos rūšiuoti? Kiek metų irsta plastmasė? Kokia to reikšmė žemei?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Kokie animaciniai filmukai ir kokios knygos apie augalus ir gyvūnus man labiausiai patinka? Kodėl? Kaip filmuko personažai jaučiasi gamtoje? Kodėl jie domisi gamta? Kodėl ji jiems atrodo baugi, bet kartu ir įdomi bei paslaptinga?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.3 3 klasė

6.3.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą. Kas būtų, jeigu būčiau kitoks? Ar norėčiau būti kitoks? Ar atradau naujų pomėgių?

A2 Pažįsta savo jausmus: Baimė ir drąsa. Ko aš bijau? Kodėl? Kada tampu drąsus? Kodėl? Kaip susidraugauju su baimė? Kas yra baimė? Kaip jaučiamės, jausdami baimę? Ar teko kada bijoti? Ar jaučiame baimę vien tik įsivaizduodami? Kodėl bijome nežinios? Ar savistaba padėtų pastebėti ko bijai?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų. Saugumas: Ar žinau, kas man kelia grėsmę? Kaip saugau savo sveikatą ir savo gyvybę? Kodėl tai svarbu? Kaip saugau savo asmeninę erdvę?

A4 Aš ir virtualumas. Ar moku mandagiai bendrauti virtualioje erdvėje? Ar man įdomu, kodėl žmonės bendrauja internetu? Kuo virtualus bendravimas skiriasi nuo kitų bendravimo formų? Ar saugau savo asmeninius duomenis? Ar saugau kitų žmonių asmeninius duomenis?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.3.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Kaip susidraugauju? Ką daryti, jei draugas išduoda? Kaip mokausi pažinti draugą? Kaip mokausi jai/jam atleisti? Kaip mokausi užjausti? Ar atpažįstu, kada draugas manipuliuoja mūsų draugyste? Kas yra manipuliacija?

B2 Kitas kaip artimas: Kodėl myliu savo šeimos narius? Kuo ši meilė skiriasi nuo draugystės? O kuo panaši? Kaip dažnai kalbuosi su savo šeimos nariais? Su kuriais daugiausia? Apie ką? Ar moku tinkamai bendrauti su mokytoju kaip su vyresniu žmogumi? Kokių bendravimo taisyklių laikausi?

B3 Kitas kaip svetimas: Kokiais neartimais ar nepažįstamais suaugusiais žmonėmis pasitikiu? Ar moku atpažinti, kada suaugęs nepažįstamas žmogus yra tiesiog draugiškas, o kada – kelia grėsmę? Kokie suaugę gali kelti grėsmę vaikams? Kaip apsisaugoti ir vengti nepažįstamo suaugusiojo grėsmės?

B4 Virtualus Kitas: Ar bendraudamas su draugu virtualioje erdvėje neišduodu savų paslapčių? O draugo? Kodėl svarbu laikytis pagarbaus santykio su žmonėmis bendraujant virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, pasaulio pažinimas.

6.3.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Ar moku gerbti kito žmogaus paslaptį? Ar saugau šeimos paslaptis? Kodėl? Pavyzdžiui, ar neskaitau kitiems šeimos nariams adresuotų laiškų?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip išmokti palyginti savo ir kitų mintis? Kaip jaučiuosi, kai jos nesutampa? Kada jaučiuosi vienišas? Ar nebijau likti vienas? Su kokiomis problemomis susiduria mano draugai? Ar galiu jiems padėti?

C3 Aš ir bendruomenė: Ar jaučiuosi priklausantis bendruomenei? Jeigu taip, tai kaip tai jaučiu? Kodėl žmogui reikalinga bendruomenė? Ar suprantu savo vaidmenį bendruomenėje?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Koks dokumentinis filmas apie Lietuvos vaikus man labiausiai patinka? Ar mačiau dokumentinių filmų apie vaikų gyvenimą kitose šalyse? Kuo skiriasi nuo mano gyvenimo? Kuo panašus?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.3.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Ar augalai mane džiugina? Ar bandžiau auginti augalą? Kas buvo sunku? Ar žinau kiek daug pasaulyje yra skirtingų augalų? Kuo augalai skiriasi nuo daiktų? O nuo žmonių? Ar jiems reikalinga žmonių globa?

D2 Aš ir gyvūnija: Kokių iššūkių kyla priiimant atsakomybę už naminį gyvūną? Kuo gyvūnai panašūs į žmones, kuo skiriasi? Kodėl kartais susiduriama su baime gyvūnams? Kodėl lietuvių tautosakoje lapė vaizduojama kaip gudri melagė, vilkas – kvailokas? Kokias dar moralines savybes priskiria gyvūnams mūsų tautosaka?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl svarbu tinkamai rūšiuoti šiukšles? Jei sugebu atskirti plastmasę nuo kitų gaminių, gal galėčiau tas šiukšles ir rūšiuoti? Ar taupau vandenį ir elektrą? Kodėl svarbu tai daryti?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Ar trumpas socialinės reklamos filmas man padėtų suprasti šiukšlių rūšiavimo principus? Ar reikia saikingai vartoti elektros energiją? Kodėl? Ar suprantu, kad mano prisijungimas prie virtualios erdvės (ypač tik pramogai) ekologine prasme yra destruktivus (juk reikia gaminti elektros energiją, kuri ne visada būna “žalioji”)?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas, etnokultūra.

6.4 4 klasė

6.4.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kaip tapau toks, koks esu? Kas padėjo man tapti tuo, kuo esu? Kaip mokytis kurti? Kas yra kūrybingumas ir kaip jis manyje reiškiasi? Kokiais būdais galiu išreikšti savo mintis?

A2 Pažįsta savo jausmus: Išdavystė ir ištikimybė: Kas yra paslaptis? Ar ją būtina saugoti? Kaip jautiesi, kai sužinai paslaptį? Ar galima paslaptį išduoti? Ar tu norėtum turėti paslaptį? Ar tu išsaugotum paslaptį? Kam esu ištikimas? Ar noriu būti ištikimas? Kodėl išdavystė taip skaudina? Ar buvai kada nors išduotas? Koks tai jausmas? Kaip elgtis su išdavusiu draugu? Kas padeda išgyventi išdavystę?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų: Ištvėrmė: Kada būnu ištvėrmingas ir kada būnu silpnas? Ar noriu būti ištvėrmingas? Kodėl? Kokiose situacijose padeda ištvėrmė?

A4 Aš ir virtualumas. Kuo kompiuteriniai žaidimai skiriasi nuo kitų žaidimų? Ar žaidžiu kompiuterinius žaidimus? Ar įdomu? Kokį žaidimą norėčiau sukurti? Ar skaičiuoju žaidimų laiką?

Integraciniai ryšiai: dailė, informacinės technologijos.

6.4.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Ar visada lengva suprasti Kitą? Kaip mokausi suprasti draugą? Kodėl draugas panašus į mane, bet vis dėlto – kitas? Kuo mes skiriamės? Kodėl svarbu priimti mano ir draugo skirtumus? Ar žinau kas yra empatija? Kodėl svarbu būti empatišku?

B2 Kitas kaip artimas: Kaip tinkamai išsakyti savo nuomonę? Ar moku mandagiai šeimos nariams ar mokytojui pasakyti savo nuomonę, jei manau kitaip, priešingai? Kaip priimti Kito nuomonę, kuri nėra panaši į mano?

B3 Kitas kaip svetimas: Kas yra pasitikėjimas? Kodėl aš galiu norėti nuskriausti kitą bendraamžį? Ar visais žmonėmis galima pasitikėti?

B4 Virtualus Kitas: Kuo skiriasi bendravimas virtualioje erdvėje ir tikrovėje? Kuris man labiau patinka? Ar skiriasi bendravimo taisyklės virtualioje erdvėje ir realybėje? Ar nebūnu agresyvus ir piktas virtualiai bendraudamas su draugu? Kaip reaguojau į agresyvų bendravimą virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

6.4.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Ar aš pats atsiprašau, kai būnu neteisingas? Jei vyresnis šeimos narys mane baudžia, kaip atpažįstu – kada teisingai, o kada neteisingai? Ar atsiprašo manęs, jei esu nubaustas neteisingai?

C2 Aš ir klasės draugai: Ko galiu išmokti iš klasės draugų? Kaip galiu pratęsti kitų mintis? Jei galvoju kitaip, ar pasakau tai draugams? Lengva ar sunku išklausti kitą? Kodėl svarbu turėti kantrybės ir išklausti kito nuomonę?

C3 Aš ir bendruomenė: Ar pažįstu savo bendruomenės gyvenimą ir ypatumus? Kaip jaučiu, kad gyvenu bendruomenėje? Ar bendruomenės narių skirtumai trukdo gyventi kartu? Ar visi turėtume būti panašūs? Ar galėčiau įsijausti į kito žmogaus gyvenimą ir jo patyrimus? Ar galiu suprasti, kad kam nors gali būti sunku judėti arba, kad jis silpnai mato? Kodėl turėčiau tokiam bendruomenės nariui padėti?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Koks meninis filmas apie Lietuvos vaikus man labiausiai patinka? Ar mačiau meninių filmų apie vaikų gyvenimą kitose šalyse? Ar man būtų įdomu palyginti Lietuvos ir kitų šalių vaikų gyvenimus?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas.

6.4.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Kas būtų, jei būčiau augalas? Kokių augalų norėčiau būti? O gal nenorėčiau? Kodėl? Kaip manimi turėtų rūpintis, jei būčiau augalas? Kodėl svarbus miškas/giria lietuvių kultūroje ir tautosakoje? Ar tai galima sieti su tam tikromis tautos moralinėmis savybėmis?

D2 Aš ir gyvūnija: Jei įsivaizduojamame pasaulyje (pavyzdžiui, sapne) būčiau gyvūnas – kokių gyvūnų norėčiau būti? Kaip atrodyčiau? Ką daryčiau? Kokį gyvūną atitinka mano šiandieninė nuotaika?

D3 Aš ir ekologija: Ar man svarbi mano aplinkos - namų, mokyklos, gamtos - švara? Gal man nesunku būtų surinkti ir kai kurias kitų išmestas šiukšles?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Ar ekologines problemas parodantis vaizdas ar filmas mane sujaudina? Kodėl? Ar pats piešiu, fotografuoju ekologines problemas, kurias matau savo aplinkoje? Kodėl reikia tai užfiksuoti?

Integraciniai ryšiai: pasaulio pažinimas, etnokultūra.

6.5 5 klasė

6.5.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą: Ar gerai save pažįstu? Ar visada patinku pati/pats sau? Kokios mano stipriosios pusės? Seneka sako: “Pasitikėjimas savimi ugdo drąsą”. Kaip atskirti pasitikėjimą savimi nuo susireikšminimo?

A2 Pažįsta savo jausmus: Kas man padeda/galėtų padėti ugdytis kantrybę? Irzlumas ir kantrybė: ar kartais suirztu be priežasties? Kada būnu kantrus/ , o kada- suirzęs? Kodėl? Kokiose gyvenimo situacijose ji man reikalinga? Kas nutiktų, jei žmonės šios savybės neturėtų?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų: Bioetika: mano kūnas. Kas daro žmogų gražų? Kas svarbiau: išorinis ar vidinis grožis? Kaip jaučiasi vaikai, kuriems niekas nesako, kad jie gražūs? Kodėl kiekvienas yra savaip gražus? Kokiose situacijose jaučiu savo kūną? Kada atkreipiu į jį dėmesį, kodėl? Mano kūnas keičiasi. Kas vyksta? Kodėl? Gal įdomu būtų pakalbėti apie tai su gydytoju?

A4 Aš ir virtualumas: Kaip galėčiau gyventi pasaulyje, kuriame dar nebūtų išrastas kompiuteris?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, lietuvių kalba.

6.5.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Vienatvė ir bičiulystė. Ar galiu pasijausti vienišas, nors aplinkui mane supa daugybė žmonių? Ar tai ne keista? Kodėl taip nutinka? Ar man yra svarbi draugystė? Kodėl? Ar galiu įsijausti į draugo džiaugsmus ir bėdas? Ar pažįstu išdavystės skonį? Kodėl reikia apie tai kalbėtis su draugu?

B2 Kitas kaip artimas: Ar konfliktas su suaugusiu artimuoju ir suaugusiu tolimu Kitu, yra toks pats? Kartais tu mieliau būni su šeima, o kartais mėgsti pabūti viena arba vienas. Kodėl? Kaip manai? Kodėl kyla konfliktai su suaugusiais? Jei ne, tai kodėl? Kaip galima spręsti tokius konfliktus?

B3 Kitas kaip svetimas: Kodėl kartais taip nutinka, kad Kitas tampa agresijos objektu? Kodėl turiu būti tolerantiškas ir pagarbus santykiyje su svetimu, gal tik praeiviu ir pan.? Ar galiu dirbti ir siekti bendro tikslo su Kitu kaip svetimu? Ar lengva susipažinti su svetimu žmogumi? Pavyzdžiui, paklausti kelio, ar kitos informacijos? Kodėl baisu užmegzti pokalbį su svetimu žmogumi?

B4 Virtualus Kitas: Kuo skiriasi realus gyvenimas nuo virtualios realybės? Kuri realybė yra tikresnė? Kuri man įdomesnė? Kodėl? Ar būtų įdomu gyventi tik virtualioje realybėje? Ar moku parašyti mandagų laišką draugui/mokytojui/kitam suaugusiam žmogui?

Integraciniai ryšiai: dailė, lietuvių kalba.

6.5.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Ar tariusi su savo šeima? Ar vertinu vyresniųjų patirtį?

C2 Aš ir klasės draugai: Bendraamžių pokalbiai. Kodėl įdomu pasikalbėti su bendraamžiais apie įvairius dalykus, jei jie aiškiai argumentuoja ir turi drąsos išsakyti savo nuomonę?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendri pomėgiai. Kas yra bendraminčiai? Žmonės kartais jungiasi į bendruomenes pagal laisvalaikio pomėgius. Yra filatelistų bendrijos, baikerių, kinologų. Kokias dar panašias bendruomenes žinai? Kodėl žmonėms svarbu burtis į tokias bendruomenes? Kas yra ir kaip veikia pavojingos bendruomenės? Kokios tradicinės šventės yra švenčiamos namuose? Ar man svarbi tų švenčių simbolika? Kodėl?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Internetas ir cenzūra. Ar atpažįstu savo amžiaus tarpsniui tinkamą medžiagą? Ką darau, jei internete surandu man įdomių necenzūruotų vaizdų, su smurto scenomis? Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos, etnokultūra.

6.5.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Kaip tu jautiesi gamtoje? Ar susidraugauji su akmenimis, kalnais, medžiais ir kitais augalais? Kokią reikšmę augmenija turi platesnei aplinkai, pasauliui? Koks yra baltų pasaulėžiūros santykis su gamta?

D2 Aš ir gyvūnija: Kodėl visos gyvybės yra vienodos vertės? Kuo žmogus skiriasi nuo gyvūno? Kaip žmogus ilgą laiką pateisino savo valdžią gyvūnams? Kodėl svarbios gyvūnus gelbstinčios organizacijos? Ar žinai tokių organizacijų pavyzdžių? Kokios laukinių žvėrių savybės, išskiriamos tautosakoje, galėtų būti moralaus/nemoralaus elgesio pavyzdžiu?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl man turėtų rūpėti planetos likimas? Gal galėčiau paprasčiausiai maloniai gyventi negalvodamas apie rytojų? Kokiais kasdieniais įpročiais prisidedu prie visatos tausojimo?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Ar bandei fotografuoti gamtą? Ar norėtum dalyvauti fotoparodoje mokykloje tema “Pasivaikščiėjimas gamtoje: mano išpūdžiai”. Ką pirmiausia fotografuotum? Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, technologijos, etnokultūra.

6.6 6 klasė

6.6.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą: Aš - pastovus, -i, ar kintantis, -i? Aš keičiuosi? Kodėl? Ar tai nuo manęs priklauso? O kas - priklauso? Kodėl viskas tampa taip sudėtinga?

A2 Pažįsta savo jausmus: Įžūlumas ir santūrumas: kodėl santūrumą žmonės gerbia, o įžūliu- nemėgsta? Kodėl kartais norisi būti įžūliu? Jei būčiau nuolatos įžūlus - ar sau toks patikčiau? Kaip išmokti elgtis santūriai? Ar lietuvių tautai būdingas įžūlumas?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų: Ką galvoju apie mirtį? Kaip elgiuosi per Vėlines? Ar esi jautęs netekties jausmą?

A4 Aš ir virtualumas: Kodėl svarbu planuoti savo laiką? Ar praleistas laikas virtualybėje yra prarastas laikas? Kaip jaučiuosi švaistydamas laiką? Kodėl virtualioje erdvėje lengva prarasti laiko pojūtį? Kokiose situacijose laiką paskirstau netinkamai?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, lietuvių kalba, technologijos, etnokultūra.

6.6.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Ar tu kada nors jauteisi vieniša ar vienišas? Ar moki save nuraminti? Kokia vienatvės spalva? Ką darote, kad nebūtumėte vieniši? Ar galima pamilti savo vienatvę? Ar būna linksma vienatvė? Ar tik liūdna?

B2 Kitas kaip artimas: Kaip pajuntame meilę tėvams? Kodėl ji mums tokia svarbi? Kaip jautiesi konflikto su tėvais atveju? Dėl kokių priežasčių jie įvyksta? Kaip juos spręsti?

B3 Kitas kaip svetimas: Ar sunku kreiptis pagalbos į nepažįstamą žmogų? Kodėl? Ar galėtum nepažįstamojo paprašyti maisto, jei būtum alkanas? Kokie pavojai slypi per daug pasitikint svetimų žmogumi?

B4 Virtualus Kitas: Kodėl virtualioje realybėje turiu išlikti toks pat jautrus ir pagarbus kitam kaip ir realybėje? Kaip bendrauju virtualiose platformose, kuriose vyksta nuotolinis mokymasis: ar esu mandagus, kokią nuotrauką įsikeliu, kaip komentuojau klasės draugų parašymus arba darbus (pavyzdžiui, kai visi 6-okai sukelia savo pieštus darbus į vieną bendrą erdvę).

Integraciniai ryšiai: dailė, lietuvių kalba.

6.6.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Ar tavo tėvai tave supranta? Ar tu jiems gali patikėti savo paslaptis? Ar būtina tėvams patikėti paslaptis? Ar tai priklauso nuo paslapčių? Kodėl man sunku / lengva patikėti tėvams savo paslaptis? Kodėl man turi būti svarbu kurti darnius, pasitikėjimu grįstus santykius su šeimos nariais?

C2 Aš ir klasės draugai: Jei tavo nuomonė skiriasi nuo visų, iš kur semiesi drąsos ją išsakyti? Kas būtų, jeigu sužinotum, kad tavo draugai tave apgaudinėja ir nenori su tavimi bendrauti? Ar pats niekada nedalyvauji tokiame psichologiniame smurte?

C3 Aš ir bendruomenė: Bendraamžių bendruomenės. Kodėl su savo bendraamžiais įdomiau bendrauti nei su kitais žmonėmis? Kodėl kartu su kitais yra saugiau nei vienam? Kodėl grupė turi turėti lyderį? Ar pats norėtum būti lyderiu? Ar lyderis - visada teisingas? O jei lyderis neteisingas - kaip įgyti drąsos jam tai pasakyti? Kaip jaučiatės jei nepriima nepriėmė į kurią nors grupę?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Ar gebi įsijausti į kito patirtį filmuose ir jį suprasti? Kokius lietuviškus filmus (meninius ar dokumentinius) esi matęs? Kas juose pasirodė svarbu?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

6.6.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Ar gamta veikia žmogų? Jei ilgai būni gamtoje, ar išsyk nori vykti namo? Kaip buvimas gamtoje pakeičia savijautą?

D2 Aš ir gyvūnija. Ar žmogus turėtų priimti atsakomybę už laukinius gyvūnus ar paukščius? Gal esi bandęs savanoriauti gyvūnų prieglaudoje ar gamtos apsaugos organizacijose?

D3 Aš ir ekologija. Kaip galiu prisidėti prie planetos puoselėjimo savo individualiais veiksmais? Ar gali tokios didžiulės planetos likimas priklausyti nuo mano menkų pastangų?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Kokias nuotraukas apie augalus, gyvūnus ir gamtosaugą pasiūlyčiau aptarti klasėje su draugais? Kokius žymius gamtos fotografus žinai, kodėl jų darbas įdomus ir svarbus? Ar svarbu ekologines problemas viešinti virtualioje erdvėje? Ar tai turi įtakos problemos suvokimui ir sprendimui?

Integraciniai ryšiai: gamta ir žmogus, technologijos.

6.7 7 klasė

6.7.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kokiose gyvenimo situacijose galiu atrasti save kaip kuriantį, -čią? Ar kartais neabejoju to, kas vyksta prasme? Kai rašytojas rašo autobiografiją, ar jis neieško savęs? Kai dailininkas kuria autoportretą, ar jis kartu neieško savęs? Ar žinai ką reiškia objektyvumas? Ar sunku būti objektyviam? Ar sutiktumėte, kad tradicinių amatų įvaldymas galėtų suteikti asmeniui unikalumo? Kodėl?

A2 Pažįsta savo jausmus: Uždarumas ir atvirumas: ar dalinuosi savo mintimis ir jausmais su kitais žmonėmis? Ar manai, kad vienatvėje galima nugrimzti juodžiausiam tamson? Ar turiu su kuo pasidalinti savo jausmais? Kas atsitinka, kai jausmus laikome užgniaužę savyje? Ar manai, kad kitų patarimai yra Tau svarbūs? Ar neišpasakoji kitiems pernelyg daug savų paslapčių? Kaip surasti protingą ribą?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų: Kaip apsaugoti savo kūną ir psichiką nuo žalingų priklausomybių? Ar domiuosi sveika gyvensena mityba? Ar sportuoju? Ar saugau save nuo liūdesio ir nevilties? Ar saugau save nuo mirties? Kodėl svarbu prižiūrėti ne tik fizinę, bet ir psichologinę sveikatą, kokią įtaką tai turi mano asmenybei? Kokias lietuvių sveikatinimosi tradicijas galėtumėte pritaikyti sau?

A4 Aš ir virtualumas: Kaip saugoti savo asmeninius duomenis virtualioje erdvėje? Kas yra priklausomybė nuo virtualios erdvės, kaip elgtis turint tokią priklausomybę? Kaip jos išvengti?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, informacinės technologijos, etnokultūra.

6.7.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Ar turi draugą, kuriuo besąlygiškai pasitiki? Ar tu viską apie jį žinai? Ar tu jį gerai pažįsti? Ar žinai, kas jam labiausiai patinka?

B2 Kitas kaip artimas: Kodėl svarbu būti empatišku esančiam šalia? Kai norime suprasti, kaip jaučiasi kitas šeimos narys, paprastai sakome: „Norėčiau įlįsti į jo kailį“. Anglai ar vokiečiai sako: „Norėčiau įsistoti į jo batus“. Ar kasdienybėje bandai įsijausti į Kitą? Ar man reikalingos žinios apie kitų tautų etiketą ir kitų religijų kalendorines šventes?

B3 Kitas kaip svetimas: Jaučiu pyktį Kitam, ką daryti? Kodėl gražiai sutariantys vaikai, pamatę naują narį, kartais tampa žiaurūs? Kodėl svarbu ir kaip priimti kitą žmogų?

B4 Virtualus Kitas: Kodėl įdomu diskutuoti virtualioje erdvėje net su nepažįstamais žmonėmis? Kokios yra tokios diskusijos nerašytos taisyklės? Ko turėčiau vengti? Į ką turiu atkreipti dėmesį?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, informacinės technologijos, etnokultūra.

6.7.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima: Kokia šeimos švenčių prasmė? Kokios mano šeimos tradicijos? Kaip švenčiame įvairias šventes? Kaip sveikinu savo šeimos narius jų gimtadienio proga? Ar turiu savo pareigas šeimoje? O teises?

C2 Aš ir klasės draugai: Kaip suderinti sąžiningą laikyseną ir gerus santykius su klasės draugais? Kodėl svarbu diskutuoti su bendraamžiais ir neformalioje aplinkoje, už mokyklos ribų? Ko išmokstame tokiuose pokalbiuose? Jei klasės draugai prašo nusirašyti namų darbus– kaip turiu reaguoti?

C3 Aš ir bendruomenė: Kodėl kartais norisi mesti iššūkį įprastiems papročiams ir normoms? Alternatyvios bendruomenės. Ar pažįstu žmonių, kurie priklausytų alternatyvioms bendruomenėms? Kas svarbu alternatyvių bendruomenių nariams? Ar man tai įdomu? Kaip mano aplinkoje palaikomos bendruomenės tradicijos?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė: Ką galiu sužinoti iš TV bei radijo laidų, podkastų? TV ir radijo laidos. Kokios man yra įdomiausios? Ar jos papildoma mano mokykloje įgytas žinias? Ar kelia susidomėjimą ir norą pažinti? Ar pastebiu reklamą TV laidoje / radijuje? Ar mane ji domina? Ar domiuosi nacionaliniu kinu? Kokį filmą rekomenduočiau draugui, kodėl?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, dailė, etnokultūra.

6.7.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija: Ar galėtum pavadinti save “gamtos vaiku”? Aplinkos etika (Peteris Singeris). Ką vadini gamta? Kaip manai, kokius jausmus bei potyrius išgyvena “gamtos vaikai”?

D2 Aš ir gyvūnija: Ką žinai apie gyvūnų teises? Elgesio su gyvūnais etika. Kuo jos skiriasi nuo žmogaus teisių?

D3 Aš ir ekologija: Kodėl klimato atšilimas pakeis visas ekologines sistemas, įvairias gyvūnų bei augalų rūšis? Kaip pakeis mano gyvenimą? Kodėl svarbu rūpintis ekologija dabar?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje: Kokios pilietinės iniciatyvos padeda spręsti ekologines problemas? Ar dokumentiniai, meniniai filmai apie ekologines katastrofas, labiau mane sujaudina, nei tradicinis tokių problemų svarstymas ir jų priežasčių analizė klasėje? Jei taip, tai - kodėl? Ar galėčiau pasinaudodamas informacinėmis technologijomis sukurti ką nors panašaus? Gal mano sprendimas padėtų į ekologines problemas atidžiau žvelgti ir kitus bendraamžius?

Integraciniai ryšiai: biologija.

6.8 8 klasė

6.8.1 Saviugdosa ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą: Koks mano santykis su savimi pačiu? Ar sutariu pats su savimi, ar suprantu save? Ar kūrybiškumas padeda išreikšti save?

A2 Pažįsta savo jausmus: Ar randu laiko savęs stebėjimui? Koku būdu? Kada labiausiai jaučiu jausmų audrą? Ar pavyksta išlikti ramiam sudėtingoje situacijoje? Kodėl kartais būnu agresyvus? Ar nuo mano agresijos būna blogai ir man pačiam, ar tik kitam, į kurį nukreiptas mano pyktis? Kaip suvaldau pyktį?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų: Kada mane valdo protas? O kada jausmai? Ar gali mano protas suvaldyti jausmus? Valios galia ir silpnybė (*akrasija*). Ar teko kada nors parodyti, koks esi stiprus? Kaip jautiesi, kai esi stiprus? Ar gerai kartais būti silpnam? Kodėl?

A4 Aš ir virtualumas. Ką žinau apie dirbtinį intelektą? Ką apie tai galvoji? Kokioje srityse jau naudojamas dirbtinis intelektas ir kokį poveikį tai padarys žmonėms?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

6.8.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas: Kas yra tikra draugystė? Ar galėtum pasakyti, ką šiuo metu veikia tavo geriausias draugas? Dėl ko liūdi? Kuo džiaugiasi? Jei neturi draugo - kokio draugo norėtum? Su kokiais literatūriniais ar istoriniais veikėjais norėtum draugauti? Ar svarstei, kada draugystė perauga į meilę?

B2 Kitas kaip artimas. Pagarba tėvams. Kas sukelia mano pagarbą tėvams: jų išmintingas griežtumas, atlaidumas, supratingumas? Kas dar? Ar seneliai gali būti artimesni nei tėvai?

B3 Kitas kaip svetimas. Kaip jaučiuosi, kai mane ignoruoja ir atstumia? Kodėl? Dėl kokių priežasčių kyla pašaipos (iš kurstančio pašaipas ir to, iš kurio šaipomasi perspektyvos)? Kodėl svarbu turėti žmogų / žmones šalia, kuriems iš tiesų rūpiu?

B4 Virtualus Kitas. Kaip elgtis susidūrus su patyčiomis virtualioje erdvėje? Ar turėsiu drąsos pasipriešinti patyčioms, jei pastebėsiu kurį nors iš virtualių draugų psichologiškai terorizuojamą?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, etnokultūra.

6.8.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima. Kodėl tokia svarbi taika tarp skirtingų šeimos narių? Kaip konfliktai tarp kitų šeimos narių veikia mane? Ką darau, kai jie pykstasi? Ar taikau kūrybiškus sprendimus šeimos santykiuose? Kaip pajvairinti šeimos kasdienę rutiną? Ką daryti, kai išrinka nuobodulys?

C2 Aš ir draugai. Kaip konstruktyviai išspręsti diskusijose su bendraamžiais kylančius konfliktus? Kodėl svarbu mokytis argumentuoti?

C3 Aš ir bendruomenė: Kaip su(s)itaria skirtingos bendruomenės? Kodėl svarbi pagarba kitų bendruomenių istorijai, kitoms religijoms?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė. Ar norėčiau kurti savo laidas? Kokias temas norėčiau analizuoti? Jei įsivaizduojamoje realybėje man būtų leista sukurti autorinę TV ar radijo laidą - ką pasiūlyčiau? Kokius nacionalinių kūrėjų filmus esu matęs paskutiniu metu? Ar jie man patiko?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

6.8.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija. Kas yra aplinkos etika? Ko labiau trokštu - saugoti gamtą ar ją vartoti? Kaip galiu prisidėti prie augmenijos puoselėjimo, ar suprantu to reikšmę?

D2 Aš ir gyvūnija. Kodėl nepateisinamas žiaurus elgesys su gyvūnais? Kodėl tiek daug beglobių gyvūnų, kaip būtų galima jiems padėti? Ką būtų galima pakeisti, kad šios problemos mastai mažėtų?

D3 Aš ir ekologija. Ar galiu prisidėti prie klimato atšilimo stabdymo? Kodėl kažkam svarbu tai sustabdyti? Kokiais projektais galėčiau daryti įtaką? Kokią reikšmę klimato atšilimas turi mano artimiausiai aplinkai? Kas yra tvarumas? Kodėl svarbu mažinti vartojimą? Kodėl svarbu didinti antrinį daiktų panaudojimą?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje. Kokius dokumentinius ar meninius filmus žinau apie gyvūnus Lietuvoje ir pasaulyje? Kokie man įdomiausi?

Integraciniai ryšiai: biologija.

6.9 9 klasė

6.9.1 Saviugdos ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą. Aš - pats sau ir Aš - Kitiems. Kaip manojo Aš tapatumą man padeda atskleisti Kiti žmonės? Gal Kitas žmogus yra manojo Aš veidrodis? Kaip mano stipriosios savybės galėtų pasitarnauti darbui su kitais žmonėmis, kokie tai būtų darbai, specialybės? Ar keliu sau tikslus? Ar aš turiu idealų? Kaip atsiranda mūsų gyvenime idealai?

A2 Pažįsta savo jausmus. Kaip savistaba padeda man kasdienybėje? Ką darau, jei pajuntu kylantį nerimą? Kokia nerimo reikšmė žmogui?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų. Kodėl svarbu mylėti ir rūpintis savimi? Ar tai nėra savanaudiška? Ar skiriu laiko savo emocinei sveikatai? Kodėl svarbu skirti tam laiko? Ar patiriu kūno judėjimo teikiamą džiaugsmą? Kodėl, anot Kanto, negaliu savęs žaloti ir naikinti? Kodėl negaliu kito žaloti ir naikinti? Kodėl negaliu išlikti abejingas, jei kitas žaloja ir naikina save? Kodėl gyvybė turi absoliučią vertę? Kaip pasiekti ataraksiją - sielos ramybę? Ar galėtumėte nusakyti pagrindinių tradicinių lietuviškų patiekalų sudėtį ir tos sudėties santykį su sveika gyvensena?

A4 Aš ir virtualumas. Ar pajėgiu suvokti priklausomybės nuo virtualios erdvės grėsmę? Kaip ir kiek galėčiau sutrumpinti savo bendravimo su kompiuteriu laiką? Ar norėčiau jį trumpinti? Kuo pakeisčiau?

Integraciniai ryšiai: ekonomika, fizinis ugdymas, informacinės technologijos, etnokultūra.

6.9.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas. Ar niekada nesi išdavęs draugo? Ar turėtume draugų, jei nebūtų pasitikėjimo? Ar tikri draugai gali apgaudinėti vienas kitą? Ar draugystė visada būna nuoširdi? Kuo skiriasi Tu nuo Aš? Kodėl jaučiu savyje troškimą dominuoti, aplenkti Kitus?

B2 Kitas kaip artimas. Mano santykis su tėvais. Kuo skiriasi motinos meilė ir tėvo meilė? Kodėl esame labai pažeisti, jei kurios nors iš jų netenkame?

B3 Kitas kaip svetimas: Kas paskatina einant gatve duoti prašančiam išmalda? Ar tai užuojauta, empatinis įsijautimas į Kito situaciją, ar noras pačiam sau atrodyti geru? O gal padedu todėl, kad man gera padėti be jokio “kodėl”?

B4 Virtualus Kitas. Kokios ribos turiu neperžengti, kad nepažeisčiau savo ir kitų privatumo bendraudamas virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: informacinės technologijos.

6.9.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima. Kaip padedu savo šeimos nariams sudėtingose ir netikėtose situacijose? Ar man svarbu, kas jiems sekasi, kas nesiseka? Ar surandu šiltą žodį, kada jiems to reikia?

C2 Aš ir draugai. Kaip pasimokyti iš nesutarimų ir nuomonių įvairovės? Ar grupėje būtina nuomonių įvairovė?

C3 Aš ir bendruomenė. Bendruomenė ir protestas. Ar manau kad patirianti skriaudą socialinė grupė turi teisę protestuoti prieš daugumą gindama savo teises? Kokios yra taikaus protesto formos? Kada protestas yra teisingas, o kada destruktivus?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė. Vizualumo etika. Jei kitas žmogus pakliūna į bėdą, ar dera fotografuoti jį tokioje situacijoje ir talpinti nuotraukas į internetą? Ar dera kito žmogaus nuotraukas talpinti į internetą jo nepaklausus? Ar dera fotografuoti sielvartą, nelaimės ištikėtą žmogų, mirusį? Jei nekeliame sau tokių klausimų - tai kodėl? Ar matėte kokį nors nacionalinio kūrėjo meninį/dokumentinį filmą, kuriame paliečiama vizualumo etikos tema?

Integraciniai ryšiai: pilietinis ugdymas.

6.9.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija. Vartotojiškumo kritika. Kaip išsaugoti kitoms kartoms atogrąžų miškus? Ar savanaudiškumas yra mūsų genuose? Ar galiu pasiaukoti dėl planetos?

D2 Aš ir gyvūnija. Gyvūnų teisės (Peteris Singeris, Tomas Reganas). Kodėl gyvūnų ir žmogaus interesai gali būti vertinami vienodai? Ar kai kurie gyvūnai, pvz: šunys, delfinai nėra mažesni savanaudžiai nei žmonės?

D3 Aš ir ekologija. Kas nutiktų jei žmonijos ekologinė savimonė pakiltų į aukštesnį lygį? Koks tuomet būtų pasaulio vaizdas? Koks tradicinės baltų pasaulėžiūros ir kultūros santykis su gamta? Koks mano požiūris į praeities kultūrą? Ką man sako kultūros paveldas?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje. **Kodėl svarbu virtualioje erdvėje kalbėti apie gamtos saugos problemas?** Jei kurčiau video medžiagą apie gamtos apsaugą, ko paklausčiau gamtos apsaugos inspektoriaus, kuris naktimis vyksta į reidus kovai su brakonieriais?

Integraciniai ryšiai: biologija, ekonomika, etnokultūra.

6.10 10 klasė

6.10.1 Saviugdod ir savisaugos mokymosi turinys

A1 Pažįsta savo unikalumą: Kas aš esu iš tikrųjų? Jei noriu apibrėžti save, kokias išorines bei vidines savo savybes išvardinu kaip reikšmingas? Bet ar aš esu tik savybės? Ar kas daugiau? Kas? Kokius pozityvius savo asmens bruožus įvardiju kaip svarbius? Kokius kitus pozityvius asmenybės bruožus tikiuosi išsiugdyti? Kodėl taip sunku suprasti, kas aš esu? Bet kodėl taip svarbu? Kaip savo unikalumą, savo savybes, savo mąstymą, kūrybiškumą galiu panaudoti rinkdamasis profesiją, ateities kelius?

A2 Pažįsta savo jausmus: Neapykanta ir meilė. Ar neapykanta yra man pažįstamas jausmas? Kaip ugdyti savyje meilę sau, meilę kitiems, meilę pasauliui? Kodėl nekęsdamas - liūdžiu, o mylėdamas - patiriu džiaugsmą? Ar visada? Kas man suteikia pagalbą, jei noriu pasikalbėti apie jausmus, ar jų nesuprantu? Kodėl svarbu nebijoti paprašyti pagalbos? Kaip pasikeitė požiūris į meilę šiuolaikinėje visuomenėje?

A3 Rūpestis dėl savęs ir kitų. Susikaupimas. Stoikai ragina pasirengti pačioms netikėčiausioms gyvenimo akimirkoms suteikiant „savo refleksijoms deramą tvarką“. Ar pritariu stoikams? Kaip manai, ar knygų skaitymas - tai susikaupimas ir meditacija? Ar pajėgiu susikaupti?

A4 Aš ir virtualumas. Kada ir kuo mokomoji internetinė medžiaga yra man naudinga? O kada - žalinga? Kodėl? Ar nepamirštu saugoti savo asmeninius duomenis virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: ekonomika, dailė, lietuvių kalba, karjeros ugdymas, etnokultūra.

6.10.2 Dialoginio bendravimo mokymosi turinys

B1 Kitas kaip draugas. Tvirta draugystė. Aristotelis rašė, kad tikra draugystė yra galima tik tarp kilnių lygiavertiškų sielų. Ar sutinki? Kodėl labai svarbu laikytis draugui duoto žodžio? Kodėl sunku laikytis duoto pažado? Ką reikia daryti, kad išlaikytum duotą pažadą? Ką daryti, jei pažadėta buvo neteisingai?

B2 Kitas kaip artimas. Ar galima vaikų ir tėvų draugystė? Michelis Montaigne'is rašo, kad tėvai negali būti vaikų draugais, nes vaikai turi turėti savų paslapčių. O seneliai gali būti vaikų draugais? Ką Jūs apie tai manote? Ar lengva suprasti vyresnius už save žmones? Ar vyresni visada teisūs? Ar lengva suprasti jaunesnius? Kodėl?

B3 Kitas kaip svetimas. Rūpesčio etika. Kodėl konkretūs santykiai su kitais žmonėmis formuoja asmens moralinį veikimo lauką? Kas yra rūpestis? Kokia yra rūpesčio kalba? Kuo ji skiriasi nuo teisingumo kalbos? Ar rūpesčio etika - biologinė, ar moralinė perspektyva?

B4 Virtualus Kitas. Kaip išlaikyti tinkamą distanciją su kitu? Kaip sugebėti plėsti akiratį, ugdyti kritinį ir kūrybinį mąstymą diskutuojant įvairiais klausimais su kitu virtualioje erdvėje?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba.

6.10.3 Socialinių santykių mokymosi turinys

C1 Aš ir šeima. Ar žinau savo protėvių vardus? Iš kur jie kilę? Ką jiems teko patirti ir išgyventi? Jei stokuju tikslų duomenų - gal galiu jų istorijas kurti vaizduotėje? Kodėl tai svarbu?

C2 Aš ir draugai. Kaip išmokti diskusijose su bendraamžiais gerbti argumentą, o ne išorinį autoritetą? Kas yra bendraminčiai? Ar turi bendraminčių?

C3 Aš ir bendruomenė. Konstruktyvios bendruomenės galios. Kaip ir kodėl bendruomenė suteikia jėgų atskiram individui? Kokias žinote bendruomenes, kurios padeda kitiems? Kokių galių asmenybei suteikia tauta? Kokius istoriškai susiklosčiusius savo tautos etninius bruožus labiausiai vertinu? Kodėl pagarba kitoms tautoms praplečia asmens galių spektrą? Filotopija - meilė vietai, kurioje gyveni (Arvydas Šliogeris). Kodėl filotopija nepaneigia buvimo Europos ir pasaulio piliečiu? Kaip išmokti pamatyti savo bendruomenę kitų pasaulio bendruomenių kontekste?

C4 Aš ir virtuali bendruomenė. Jei be saiko dauginu savo *asmenukes* ir talpinu į internetą, ar savęs paklausiu - kodėl? Kokį mano poreikį tenkina toks elgesys?

Integraciniai ryšiai: lietuvių kalba, pilietinis ugdymas.

6.10.4 Santykio su pasauliu mokymosi turinys

D1 Aš ir augmenija. Ar žinau, kas yra sengirė? Kodėl kažkam gali būti svarbu jas išsaugoti? O man ar svarbu? Kas būtų, jei vieną dieną išnyktų visi augalai? Kiek medžių esu pasodinęs? Kiek planuoju dar pasodinti? Kaip tausoju medžius? Ką man pasakoja šimtmetis ąžuolas?

D2 Aš ir gyvūnija. Kokios teisinės gyvūnų apsaugos prevencijos galioja mūsų visuomenėje? O moralinės?

D3 Aš ir ekologija. Ar galima tikėtis aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės? Kaip aš matau žmonijos ateitį ir jos santykį su gamta?

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje. Ar sutinki, kad gamtą niokojančių žmonių, kompanijų viešinimas virtualioje erdveje yra veiksmingas? Kodėl vieni žmonės niokoja gamtą, o kiti - stengiasi ją apsaugoti? Kaip galvoji, kas nugalės?

Integraciniai ryšiai: biologija.

7 Pasiiekimų vertinimas

Dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) dalykų mokymosi pasiekimai vertinami ir fiksuojami mokyklos nustatyta tvarka. Vertinant dorinio ugdymo mokymosi rezultatus, svarbu susitarti dėl aiškių vertinimo kriterijų, jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams. Kriterijai turėtų būti vienodi vertinant abiejų dalykų – tiek etikos, tiek tikybos – mokymosi rezultatus, atitinkantys programoje aprašytus pasiekimų lygius kiekvienam koncentrui.

Mokinių vertinimas turi būti suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymosi patirties – pasiekimų, daromos pažangos – stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Vertinama tik tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrinį apsisprendimą, nuomonių įvairovę, tai neturėtų būti sudedamoji vertinimo dalis.

Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: I – slenkstinis, II – patenkinamas, III – pagrindinis, IV – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti jų mokymosi pasiekimus ir daromą pažangą, ypač baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą, ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdieninėje ugdymo veikloje mokinių pasiekimai vertinami stebint atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatų atitikimą nustatytiems kriterijams.

Pradinio ugdymo programoje dorinio ugdymo pamokose mokinių pasiekimai aprašomi trumpais komentarais, aprašais. Pažymiai (balai) arba jų pakaitalai – ženklai, simboliai – nevartojami. Vertinimo būdai ir metodai turi atitikti vaikų raidos ypatumus, individualius intelekto, emocijų, valios, charakterio ir kt. ypatumus bei ugdymo tikslus ir mokymosi turinį.

Pagrindinio ugdymo programoje dorinio ugdymo pamokose rekomenduojama mokinių pasiekimus vertinti pasirenkamais pažangos fiksavimo būdais: pažymiais, „įskaityta“, „neįskaityta“, „padarė pažangą“, kaupiamuoju vertinimu, pažangos stebėjimo ir vertinimo aplanku ir pan. Pasiiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais (Jeigu šiuo būdu yra fiksuojama mokinio daroma pažanga): slenkstinis lygis (I) – 4, patenkinamas lygis (II) – 5-6, pagrindinis lygis (III) – 7-8, aukštesnysis lygis (IV) – 9-10.

Vertinimo tipai

Mokinių pasiekimai ir pažanga vertinami taikant formuojamąjį ugdomąjį, diagnostinį, apibendrinamąjį sumuojamąjį vertinimą. Dorinio ugdymo pamokose labai svarbus formuojamasis ugdomasis vertinimas, kai ugdymo(si) procese teikiamas abipusis atsakas, grįžtamasis ryšys, padedantis mokiniui gerinti mokymą(si), planuoti savo veiklas ir siekinius. Taikomas įsivertinimas padeda apmąstyti mokymosi procesą ir numatyti tolimesnius žingsnius. Jis gali būti naudojamas užduoties, pamokos pabaigoje, taip pat baigus tam tikrą temą arba apibendrinant vienai pasiekimų sričiai priklausančias temas.

Diagnostinis vertinimas atliekamas pradedant ar baigus tam tikrą mokymosi temą ar periodą. Apibendrinamasis sumuojamasis vertinimas – formaliai patvirtinti mokinio ugdymosi rezultatai, baigus programą, kursą, modulį ar kitą mokymosi etapą. Pateikiant užduotis mokiniams, turėtų būti

paiškinama, ką reikia atlikti, kaip bus vertinamas darbas, ką reikia užduotį atlikti gerai ir kokie yra vertinimo kriterijai.

Mokinių pasiekimų vertinimas ir stebima pažanga yra komunikuojama tėvams mokyklos nustatyta tvarka. Mokinių dorinio ugdymo pasiekimai viešai tarpusavyje nelyginami, vertinimo informacija mokiniams ir tėvams pateikiama individualiai.

8 Pasiekimų lygių požymiai

8.1 1-2 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Atsakydamas į mokytojo keliamus klausimus pasakoja savo pomėgius, papasakoja kodėl šie pomėgiai jam svarbūs.	A1.2 Įvardija ne tik savo pomėgius, bet ir kelia klausimus apie save, savo autentiškumą.	A1.3 Kelia klausimus apie savo pomėgių skirtingumą nuo kito pomėgių.	A1.4 Savarankiškai pasirinkdamas mokytojo pasiūlytus pristatymo būdus, pristato save.
A2.1 Padedamas įvardija kas yra emocijos ir jausmai, kuo jie skiriasi? Padedamas kelia klausimus apie savistabą, kodėl ji svarbi?	A2.2 Savarankiškai pateikia teigiamų ir neigiamų emocijų ir jausmų pavyzdžių (reakcijos į situacijas), nusako kaip kylančios emocijos ar jausmai veikia mano santykį su artimiausiais žmonėmis? Įvardija kodėl svarbi savistaba.	A2.3 Padedamas stebi (reflektuoja) savo emocijas ir jausmus, pastebi kylančias neigiamas emocijas, žino keletą būdų kaip jas tinkamai (saugiai) išreikšti. Supranta kodėl supykus svarbu nurimti.	A2.4 Praktikuoja savistabą (atpažįsta, supranta kylančias emocijas) ir palygina skirtingas emocijas būsenas. Supranta susitaikymo svarbą (atsiprašo, gailisi, taikosi).
A3.1 Padedamas įvardija kokiose situacijose gali kilti pavojus sveikatai. Svarsto kodėl svarbu mokėti pasakyti "ne", "stop", "man nepatinka".	A3.2 Padedamas analizuoja kaip elgtis situacijose, kuriose gali kilti pavojus sveikatai. Padedamas įvardija situacijas kada svarbu pasakyti "ne", "stop", "man nepatinka".	A3.3 Savarankiškai įvardija situacijų, kuriose svarbu pasakyti "ne", "stop", "man nepatinka bei gali kilti pavojus sveikatai pavyzdžių ir svarsto kaip jose elgtųsi.	A3.4 Savarankiškai pristato pavyzdį kaip elgtis situacijose, kuriose gali kilti pavojus sveikatai klasės draugams. Moka pasakyti "ne", "stop", "man nepatinka" situacijose, kurios kelia pavojų.

A4.1 Padedamas kelia klausimus kas yra virtuali erdvė, kokia jos svarba žmogui.	A4.2 Savarankiškai pateikia naudojimosi virtualia erdve kasdienybėje pavyzdžių.	A4.3 Svarsto kodėl svarbu planuoti laiką, praleidžiamą virtualioje erdvėje.	A4.4 Padedamas planuoja naudojimosi virtualia erdve laiką.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Įvardija kas yra draugystė, kodėl ji svarbi. Svarsto kaip palaikyti gerą santykį su draugu. Kelia klausimus kaip spręsti nedideles konfliktines situacijas.	B1.2 Mokosi suprasti ir priimti kito kitoniškumą (kitokie pomėgiai, išvaizda, būdo savybės). Įvardija keletą būdų kaip spręsti nedideles konfliktines situacijas.	B1.3 Pateikia konkrečių pavyzdžių kas padeda palaikyti draugystės ryšį. Klasės draugams pasakoja kodėl svarbus geras tarpusavio ryšys ir kaip spręsti tarp draugų kylančius konfliktus.	B1.4 Moka keletą konflikto sprendimo būdų, juos pritaiko kasdienėse situacijose. Puoselėja draugystės santykius kasdienybėje (su klasės draugais), reflektuoja draugystės teikiamą džiaugsmą.
B2.1 Įvardija kodėl svarbus geras santykis su šeimos nariais bei mokytojais. Kelia klausimus apie pagarbos svarbą santykiuose su šeimos nariais bei mokytojais.	B2.2 Papasakoja kodėl vertina ir brangina santykius su šeimos nariais. Pateikia pavyzdžių kaip palaikyti mandagų pokalbį su vyresniu šeimos nariu bei mokytoju. Įvardija kodėl svarbi pagarba santykiuose su šeimos nariais bei mokytojais.	B2.3 Mandagiai ir pagarbiai bendrauja su šeimos nariais bei mokytojais, diskutuoja apie tokio bendravimo svarbą.	B2.4 Reflektuoja kodėl svarbu su šeimos nariais bei mokytojais bendrauti mandagiai ir pagarbiai.
B3.1 Kelia klausimus kaip palaikyti trumpą pokalbį su Kitu. Padedamas svarsto kada konfliktas gali peraugti į patyčias.	B3.2 Padedamas palaiko dialogišką santykį su Kitu, pavyzdžiui, užduoda mandagius klausimus. Savarankiškai įvardija skirtumus tarp konflikto ir patyčių.	B3.3 Savarankiškai palaiko mandagų ir pagarbų ryšį su Kitu, priimdamas Kito kitoniškumą. Svarsto būdus kaip bendrauti, kad konfliktinės situacijos neperaugtų į patyčias.	B3.4 Reflektuoja mandagaus bendravimo svarbą su Kitu. Skiria patyčias kaip netinkamą bendravimo būdą.
B4.1 Padedamas įvardija keletą pagrindinių naudojimosi virtualia erdve taisyklių. Kelia	B4.2 Savarankiškai įvardija keletą pagrindinių naudojimosi virtualia	B4.3 Bendraudamas ar mokydamasis virtualioje erdvėje taiko mandagaus bendravimo	B4.4 Reflektuoja mandagaus bendravimo virtualioje erdvėje svarbą, savarankiškai

klausimus kodėl su draugu bendraujant virtualioje erdvėje svarbu išlikti mandagiam.	erdvė taisyklių. Savarankiškai svarsto kodėl svarbu išlikti mandagiam bendraujant virtualioje erdvėje.	taisykles. Padedamas parašo mandagią žinutę draugui virtualioje erdvėje.	įvardija svarbiausias naudojimosi virtualia erdve taisykles. Savarankiškai parašo mandagią žinutę draugui virtualioje erdvėje.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
C1.1 Įvardija savo šeimos narius, svarsto ką reiškia gyventi šeimoje. Padedamas kelia klausimus apie šeimų įvairovę.	C1.2 Apibūdina savo santykius su šeimos nariais: tėvais, broliais, seserimis, seneliais. Diskutuoja apie gyvenimo šeimoje vertę bei visų šeimų skirtingumą (savitumą).	C1.3 Pateikia pavyzdžių kaip palaiko savo santykį su skirtingais šeimos nariais. Analizuoja kodėl šeima yra vertybė.	C1.4 Supranta, kad visos šeimos yra skirtingos, pateikia pavyzdžių. Apibūdina bei pristato savo šeimą.
C2.1 Padedamas įvardija kodėl svarbu turėti draugų bei puoselėti draugystės ryšį. Kelia klausimą kodėl draugystės santykiuose yra labai svarbi empatija. Svarsto kodėl svarbu mokėti išklausti klasės draugų nuomonę.	C2.2 Savarankiškai įvardija draugystės ryšio reikšmę savo gyvenime. Su klasės draugais diskutuoja apie empatiją. Diskusijoje siekia (savarankiškai ar su pagalba) išklausti savo klasės draugus.	C2.3 Pasakoja kaip palaiko draugystės ryšius su klasės draugais. Įvardija kodėl klasės gyvenime svarbu užjausti Kitą ir kaip jaučiasi Kitas kuomet yra užjaučiamas. Diskusijose siekia (savarankiškai ar su pagalba) išsakyti savo nuomonę bei išklausti Kitą.	C2.4 Reflektuoja kokia draugystės svarba klasės gyvenime. Empatiškai bendrauja su klasės draugais. Diskusijose ne tik išsako savo nuomonę, bet ir nepamiršta Kito nepertraukti, išklauso Kitą.
C3.1 Įvardija kas yra bendruomenė, pavyzdžiui, mokyklos bendruomenė.	C3.2 Kelia klausimus apie bendruomenės svarbą ir pateikia pavyzdžių, kada pasijuto bendruomenės nariu.	C3.3 Įvardija kodėl svarbu priimti kitokią Kitą ir kaip jaučiasi kai pats yra priimamas. Padedamas domisi skirtingomis bendruomenėmis.	C3.4 Įvardija keletą skirtingų bendruomenių pavyzdžių. Reflektuoja bendruomenės svarbą savo gyvenime.
C4.1 Įvardija ko gali pasimokyti iš animacijos. Domisi per	C4.2 Diskutuoja su klasės draugais apie tradicijas animacijoje ar	C4.3 Savarankiškai pateikia tradicijų pavyzdžių animacijoje	C4.4 Savarankiškai interpretuoja ir kūrybiškai pristato savo

animaciją ar kitą vaizdinę edukacinę priemonę pateikta etnologine medžiaga. Svarsto kas yra tradicijos.	kitoje vaizdinėje edukacinėje medžiagoje.	ar kitoje vaizdinėje edukacinėje medžiagoje.	mėgstamiausią tradiciją panaudodamas vaizdines priemones (pavyzdžiui, fotografijas).
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Kelia klausimus apie augalus, apie jų svarbą žmogui ir planetai.	D1.2 Diskutuoja apie augalijos reikšmę žmogui ir planetai.	D1.3 Įvardija kodėl svarbu rūpintis augalais, kokią naudą tai teikia žmogui ir planetai.	D1.4 Išbando augalo auginimą praktiškai.
D2.1 Kelia klausimus apie gyvūnus, apie jų svarbą žmogui ir planetai.	D2.2 Diskutuoja apie gyvūnijos reikšmę žmogui ir planetai.	D2.3 Įvardija kodėl svarbu rūpintis gyvūnais, kokią naudą tai teikia žmogui ir planetai.	D2.4 Pristato keletą taisyklių kaip saugoti naminius gyvūnus ir jiems nepakenkti. Svarsto kodėl svarbu prisiimti atsakomybę už naminius gyvūnus.
D3.1 Įvardija kodėl svarbu nešiukšlinti. Domisi kokios problemos kyla, kai yra šiukšlinama.	D3.2 Pateikia keletą žmogaus neigiamos įtakos gamtai pavyzdžių. Kelia klausimus apie ekologiją.	D3.3 Skiria kaip teisingai rūšiuoti pagrindines šiukšles.	D3.4 Samprotauja ir įvardija kodėl svarbu rūšiuoti šiukšles, kodėl šis veiksmas svarbus gamtai. Kuria šiukšlių rūšiavimo klasėje projektą su klasės draugais.
D4.1 Domisi kaip ekologinės problemos pateikiamos vaizdinėse priemonėse (plakatuose, socialinėse reklamose, animacijoje).	D4.2 Kelia klausimus kodėl svarbu apie ekologines problemas kalbėti ir vaizdinėmis priemonėmis (plakatuose, socialinėse reklamose, animacijoje).	D4.3 Diskutuoja su klasės draugais kaip galima atkreipti žmonių dėmesį į ekologines problemas per vaizdines priemones.	D4.4 Kartu su klasės draugais kuria vaizdines priemones, kurios atkreiptų žmonių dėmesį į ekologines problemas.

8.2 3-4 klasės

Pasiekimų lygiai
A Saviugda ir saviauga. Aš-asmuo

I	II	III	IV
A1.1 Savarankiškai pasirinkdamas verbalines ir neverbalines komunikacines priemones pristato save, pateikia pavyzdžių apie savo veiklas ir pomėgius.	A1.2 Padedamas pristato save ne tik konkrečiai, bet ir abstrakčiai: kuo aš esu savitas?	A1.3 Domisi savo savitumu, skirtumais ir panašumais į kitus ir priima kitų savitumą.	A1.4 Kelia klausimus apie savo savitumą (kas aš esu ir kodėl aš toks?) ir kūrybiškai (verbališkai ir neverbališkai) jį atskleidžia draugų grupei.
A2.1 Atpažįsta ir geba įvardinti pagrindines teigiamas ir neigiamas emocijas ir jausmus. Padedamas analizuoja kas lemia jų atsiradimą. Domisi savistabos būdais.	A2.2 Analizuoja įvairias mokytojo pateikiamas simuliacines situacijas ir pateikia pavyzdžių kaip galima tinkamai išreikšti neigiamas emocijas. Pasirenka sau tinkamą savistabos būdą.	A2.3 Mokytojo padedama apibūdina gyvenimo džiaugsmo sąvoką ir savarankiškai pateikia konkrečių pavyzdžių kas jam kelia gyvenimo džiaugsmą. Taiko savistabos įgūdį.	A2.4 Pateikia pavyzdžių kur galima kreiptis pagalbos, jei nesupranti savo jausmų ar nežinai kaip tinkamai juos išreikšti. Moka taikyti keletą savistabos būdų.
A3.1 Remdamasis savo kasdiene patirtimi, įgytomis žiniomis, atpažįsta sudėtingas situacijas, kuriose reikia saugoti save, žino kas yra valia ir supranta valios svarbą veikloje ir mąstyme.	A3.2 Analizuoja ir savais žodžiais apibūdina valią (ką reiškia „aš galiu?“, „aš noriu“ ir pan.), pateikia pavyzdžių, kada kantrybė ir ištvermė yra labai reikalingos, supranta asmenines ribas.	A3.3 Saugo savo emocinę pusiausvyrą (nepasiduoda impulsyviai reakcijai ir elgsenai), laikosi sveikos fizinės gyvensenos pagrindų. Geba argumentuoti kodėl žalingi įpročiai yra kenksmingi ir sugeba jiems atsisipirti (pvz., saldumynai ir gazuoti gėrimai)	A3.4 Kontroliuoja savo emocijas ir neperkelia jų kitiems („jei pykstu – nešaukiu ant kito“ ir pan.), parodo savo nepritarimą žodiniam ir fiziniam smurtui; atlikdamas įvairias užduotis rodo valią ir ištvermingumą (užbaigia darbą iki galo, stengiasi įveikti nuobodulį ir aptingimą atliekant įvairias užduotis).
A4.1 Su mokytojo pagalba, bet savo žodžiais, apibūdina kas yra virtuali erdvė, nusako jos galimybes, geba suplanuoti	A4.2 Elementarius virtualios erdvės veikimo principus suvokia pats, o sudėtingesnius su mokytojo pagalba, ir tokiu būdu, žino bei	A4.3 Mokydamasis saugiai naudojami virtualios erdvės galimybėmis (suranda reikiamą vaizdą, mokomąjį tekstą), savarankiškai	A4.4. Mokytojo padedamas įvertina savo santykį su virtualia erdve: ar ji skatina užmiršti laiko pojūtį? Ar kenkia mano buvimui ir santykiams su šeima,

naudojimosi kompiuteriu laiką.	orientuojasi virtualioje erdvėje (kur yra saugu man, kur yra reikalinga medžiaga mokymuisi).	suplanuoja užduočių atlikimo laiką virtualioje erdvėje.	draugais tikrovėje? Geba neatskleisti asmeninės informacijos apie save, šeimą ir draugus internete.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Kelia klausimą ką reiškia būti empatišku, kodėl tai svarbu. Svarsto kada santykis tarp draugų gali peraugti į manipuliacijas, domisi tokio santykio žala.	B1.2 Įvardija kodėl svarbu Kitą atjausti, supranta empatijos, atjautos reikšmę santykiuose. Padedama s įvardija keletą manipuliacijų (draugystės santykiyje) pavyzdžių.	B1.3 Savarankiškai pateikia empatijos kasdienybėje pavyzdžių, papasakoja kokia empatijos reikšmė žmogui. Savarankiškai apibūdina manipuliacijų atvejus (draugystės santykiuose), svarsto kokia tokio santykio žala.	B1.4. Reflektuoja empatijos reikšmę savo gyvenime, pasakoja klasės draugams kodėl svarbu būti empatišku. Pateikia pavyzdžių kaip pasipriešinti manipuliacijoms (draugystės santykiuose).
B2.1 Įvardija kodėl svarbu vertinti meilės ryšį tarp artimųjų. Kelia klausimus apie tarpusavio pagalbą šeimose. Svarsto kokios problemos (konfliktinės situacijos) gali kilti santykiuose su suaugusiais šeimos nariais, taip pat su mokytojais.	B2.2 Pateikia meilės išraiškos pavyzdžių šeimos santykiuose (pagalba, išklausymas, rūpestis ir pan.). Pateikia pavyzdžių kada žmonės padeda vieni kitiems šeimose ir kodėl tai yra svarbu. Domisi kaip spręsti konfliktus su suaugusiais šeimos nariais bei mokytojais.	B2.3 Dirbdami grupėse diskutuoja apie meilės ryšio šeimose svarbą. Ieško pavyzdžių savo kasdienybėje, kada šeimos nariai padeda vieni kitiems, juos įvardija. Pateikia pavyzdžių kaip išspręsti nedidelę konfliktinę situaciją su suaugusiu šeimos nariu, taip pat su mokytojais.	B2.4 Reflektuoja meilės ryšio, tarpusavio pagalbos šeimose svarbą. Padedamas reflektuoja gero santykio šeimose svarbą, domisi kaip išvengti nedidelių konfliktinių situacijų su suaugusiais šeimos nariais, taip pat su mokytojais.
B3.1 Žino kaip užduoti mandagų klausimą Kitam (kaimynu, kitos klasės mokiniu, kitos klasės mokytoju ir pan.). Kelia klausimus apie žmonių kitoniškumą,	B3.2 Padedamas palaiko mandagų pokalbį su Kitu (kaimynu, kitos klasės mokiniu, kitos klasės mokytoju ir pan.). Įvardija kodėl svarbu	B3.3 Savarankiškai palaiko mandagų pokalbį su Kitu (kaimynu, kitos klasės mokiniu, kitos klasės mokytoju ir pan.). Su klasės draugais	B3.4 Mandagiai diskutuoja su Kitu (kaimynu, kitos klasės mokiniu, kitos klasės mokytoju ir pan.). Padedamas reflektuoja visų žmonių savitumo

<p>savitumą, svarsto kodėl svarbu juos priimti tokius, kokie jie yra. Svarsto kodėl kartais dėl to kyla konfliktai.</p>	<p>priimti Kito kitoniškumą. Svarsto kada konfliktas perauga į patyčias.</p>	<p>diskutuoja apie visų žmonių savitumą (kitoniškumą). Kelia klausimus apie patyčias, svarsto jų žalą žmogui.</p>	<p>(kitoniškumo) svarbą. Siūlo būdų kaip būtų galima išvengti patyčių konkrečioje situacijoje.</p>
<p>B4.1 Įvardija bendravimo virtualioje erdvėje taisykles, jas užrašo (taisyklių rinkinys). Svarsto pagarbos Kitam virtualioje erdvėje klausimą.</p>	<p>B4.2 Pateikia pavyzdžių, kada virtualioje erdvėje (mokymosi ar laisvalaikio metu) susidūrė su nemandagiu elgesiu, pateikia pavyzdžių kaip būtų galima to išvengti. Su klasės draugais diskutuoja kokia pagarbos virtualioje erdvėje reikšmė.</p>	<p>B4.3 Parašo mandagų laišką mokytojui virtualioje erdvėje (pavyzdžiui, atsiųsdamas atliktą užduotį). Pateikia pagarbaus elgesio virtualioje erdvėje pavyzdžių, jais remdamasis savarankiškai ar padedamas suformuluoja pagarbaus elgesio apibrėžimą.</p>	<p>B4.4 Reflektuoja mandagaus bendravimo (žodžiu ar raštu) virtualioje erdvėje svarbą. Gerbia Kitus virtualios erdvės dalyvius (pavyzdžiui, nuotolinės pamokos metu).</p>
<p>C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.</p>			
<p>C1.1 Įvardija savo santykį su skirtingais šeimos nariais, svarsto kas padeda palaikyti gerus santykius su šeimos nariais.</p>	<p>C1.2 Kūrybiškai pristato savo šeimos unikalumą (savitumą). Pateikia pavyzdžių kas padeda palaikyti gerus santykius su šeimos nariais.</p>	<p>C1.3 Kartu su mokytoju bei klasės draugais diskutuoja kodėl svarbu puoselėti santykius šeimoje ir juos nuolat plėtoti, palaikyti.</p>	<p>C1.4 Pateikia pavyzdžių kas kuria teigiamą atmosferą namuose, kelia klausimą kada žmogus savo šeimoje jaučiasi saugus.</p>
<p>C2.1 Pateikia pavyzdžių kokios problemos kyla bendraamžiams, svarsto kodėl svarbu empatiškai suprasti savo klasės draugą.</p>	<p>C2.2 Ne tik žino kokios problemos kyla jo bendraamžiams, bet ir pateikia pasiūlymų kaip būtų galima jas spręsti.</p>	<p>C2.3 Supranta kodėl svarbu išklausti Kitą, įvardija kaip jaučiasi kai yra išklausomas/neišklausomas kitų.</p>	<p>C2.4 Kantriai išklauso klasės draugų nuomones ir savarankiškai į jas sureaguoja, atliepia.</p>
<p>C3.1 Kelia klausimus kodėl žmogui svarbu būti bendruomenės dalimi. Domisi kitomis bendruomenėmis.</p>	<p>C3.2 Pateikia pavyzdžių kaip kurti pozityvų santykį bendruomenėje, pavyzdžiui, klasėje, mokykloje. Kelia</p>	<p>C3.3 Domisi savo bendruomenės, pavyzdžiui, mokyklos istorija, pateikia jam įsiminusių pavyzdžių kada jautėsi</p>	<p>C3.4 Supranta ir įvardija kodėl svarbu gerbti tiek savo, tiek kitų bendruomenių narius ir palaikyti pozityvų santykį su jais.</p>

	klausimus apie kitas bendruomenes.	bendruomenės dalimi. Su klasės draugais diskutuoja ką norėtų sužinoti apie kitas bendruomenes?	
C4.1 Padedamas pateikia empatijos pavyzdžių iš animacijos.	C4.2 Padedamas pateikia empatijos pavyzdžių iš pasakų.	C4.3 Kelia klausimus kodėl kuriami filmai, animacija apie atjautą Kitam, padedamas analizuoja kodėl tai svarbu.	C4.4 Savarankiškai pateikia empatijos Kitam pavyzdžių animacijoje bei dokumentikoje, savais žodžiais papasakoja kodėl svarbu atjausti Kitą ir kokiais pavyzdžiais filmuose tai yra perteikiama.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Kelia klausimus kaip žmogus gali padėti augalams, kodėl svarbu prisiimti atsakomybę už augaliją, pavyzdžiui, miškus?	D1.2 Padedamas svarsto kokios problemos kyla kai nesirūpinama augalija ar net jai kenkiama.	D1.3 Kelia klausimus ir diskutuoja kada augalas gali padėti, kada pakenkti žmogui. Svarsto ar už visus augalus žmogus turi prisiimti atsakomybę?	D1.4 Papasakoja apie savo auginamus augalus, pateikia pavyzdžių kaip prižiūrėti, rūpintis augalais. Diskutuoja kodėl svarbu rūpintis augalija.
D2.1 Papasakoja už kokį naminių gyvūną teko prisiimti atsakomybę, kaip juo rūpinasi, jei naminio gyvūno neturi, tada už kokį gyvūną norėtų prisiimti atsakomybę ir kaip reiktų juo pasirūpinti.	D2.2 Svarsto kuo žmogus yra panašus į gyvūną ir kuo skiriasi. Domisi kodėl kartais žmonės bijo gyvūnų, svarsto kaip galima šios baimės išvengti. Svarsto ar visada gyvūnams reikalinga žmogaus pagalba.	D2.3 Įvardija žmogaus ir gyvūno panašumus bei skirtumus. Pateikia pavyzdžių kada gyvūnams reikalinga žmogaus pagalba. Įvardija pavyzdžių kas padėtų atsikratyti baimės gyvūnams.	D2.4 Pateikia atsakingo elgesio su naminiais gyvūnais pavyzdžių. Su klasės draugais diskutuoja apie būdus kaip atsikratyti gyvūnų baimės.
D3.1 Kelia klausimą kuo galėtų prisidėti prie švaresnės gamtos, pateikia pavyzdžių.	D3.2 Savarankiškai tyrinėja kodėl svarbu kiekvienam žmogui prisidėti prie gamtos švarinimo, pateikia pavyzdžių kas nutinka,	D3.3 Pristato keletą įpročių, kurių svarbu laikytis kasdien, kad nekenktume gamtai, aplinkai.	D3.4 Kasdieniais įpročiais padeda palaikyti švarą gamtoje, aplinkoje ir pateikia konkrečių pavyzdžių iš savo kasdienybės.

	kai šiukšlinama miške, upėse, jūrose.		
D4.1 Padedamas pateikia pavyzdžių kaip filmuose ar animacijoje siekiama atkreipti dėmesį į gamtos problemas.	D4.2 Kelia klausimus ir diskutuoja kodėl filmų kūrėjai kuria filmus apie gamtą, pateikia pavyzdžių kuo šie filmai yra naudingi.	D4.3 Įsivaizduoja ir aprašo ar nupiešia kokį pats kurtų filmą apie gamtą, į kokią gamtos problemą norėtų atkreipti žmonių dėmesį?	D4.4 Pristato klasės draugams savo idėjas apie filmą, kuris nagrinėtų gamtos klausimus.

8.3 5-6 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Kelia klausimus apie savo bei kitų žmonių savitumą. Svarsto saviraiškos galimybes ir ribas. Kelia tikslus ugdyti kritinį bei kūrybinį mąstymą.	A1.2 Pateikia savo asmenybės stipriąsias puses. Diskutuoja apie kiekvieno žmogaus savitumo reikšmę, bei tai kas sieja visus žmones. Pateikia pavyzdžių kaip gali ugdyti kritinį bei kūrybinį mąstymą.	A1.3 Apibrėžia savitumo (unikalumo) sąvoką bei savais žodžiais nusako to reikšmę žmogui. Analizuoja kūrybiškumo sąvoką, diskutuoja apie kūrybiškumo svarbą, pateikia pavyzdžių kur reikalingas kūrybiškas mąstymas.	A1.4 Reflektuoja savo asmenybės savitumo galimybes bei ribas. Analizuoja kritinio mąstymo sąvoką, diskutuoja apie kritinio mąstymo svarbą, pateikia pavyzdžių kur reikalingas kritinis mąstymas.
A2.1 Supranta savistabos įgūdžio svarbą. Analizuoja ir paaiškina vidinio konflikto sąvoką, padedamas tyrinėja vidinio konflikto priežastis.	A2.2 Taiko savistabos įgūdį savo kasdienybėje, gali pateikti pavyzdžių. Padedamas tyrinėja paauglystės kaip pereinamojo laikotarpio iššūkius bei jų sprendimo būdus.	A2.3 Ne tik taiko savistabos įgūdį, bet ir diskutuoja su klasės draugais apie jo svarbą. Savarankiškai pateikia situacijų pavyzdžių, kuriose jautė diskomfortą, vidinius ar išorinius konfliktus. Padedamas analizuoja kaip neigiamas emocijas, situacijas lengviau išgyventi ar	A2.4 Papasakoja apie labiausiai tinkamus savistabos būdus. Pristato būdus kaip padėti sau vidinio konflikto atveju, kur kreiptis pagalbos jei situacija neišsprendžiama savarankiškai.

		pakeisti jas pozityviomis.	
A3.1 Analizuoja emocinės ir fizinės sveikatos sąvokas ir jų prasmę žmogaus gyvenime. Kelia klausimus apie žalingų įpročių žalą.	A3.2 Pateikia pavyzdžių kaip kasdieniais veiksmais bei įpročiais palaikyti emocinę bei fizinę sveikatą. Diskutuoja apie žalingų įpročių žalą.	A3.3 Diskutuoja apie geros emocinės bei fizinės sveikatos palaikymo svarbą. Pristato žalingų įpročių padarinius žmogaus gyvenime.	A3.4 Pristato pavyzdžius kaip ugdytis sveiko gyvenimo būdo įpročius, kartu su klasės draugais parengia patarimus kaip pasakyti “ne” žalingiems įpročiams.
A4.1 Kelia klausimus apie išmaniųjų technologijų svarbą žmogaus gyvenime. Diskutuoja kodėl virtualioje erdvėje svarbu laikytis asmens duomenų apsaugos reikalavimų.	A4.2 Paašškina kokių taisyklių būtina laikytis norint saugiai ir mandagiai bendrauti, mokytis virtualioje erdvėje. Pateikia pavyzdžių kodėl svarbu laikytis duomenų apsaugos reikalavimų.	A4.3 Pateikia mokymosi virtualioje erdvėje pavyzdžių, geba rasti ir naudotis skirtingus mokymosi šaltinius virtualioje erdvėje. Pristato pagrindines taisykles, kurios padės laikytis duomenų apsaugos reikalavimų virtualioje erdvėje.	A4.4 Virtualioje erdvėje esančiais šaltiniais naudojasi etiškai, moka tinkamai cituoti, įvardija šaltinį, kuriuo naudojosi. Reflektuoja virtualios erdvės reikšmę savo gyvenime, jos atveriamas galimybes bei kaip saugiai jomis naudotis.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Kelia klausimus apie draugystės santykius bei analizuoja kartais kylančių konfliktų bei manipuliacijų priežastis, ieško skirtingų konfliktų sprendimo būdų.	B1.2 Paašškina išdavystės sąvoką, įvardija kokios emocijos kyla patyrus išdavystę. Diskutuoja kaip draugystės santykiuose išvengti konfliktų arba jiems įvykus, išspręsti. Svarsto kaip atpažinti manipuliacijas.	B1.3 Paašškina empatijos sąvoką ir jos svarbą žmogaus gyvenime. Pateikia pavyzdžių kuomet įsijautimas į Kito situaciją buvo svarbus ir prasmingas. Pateikia manipuliacijų pavyzdžių.	B1.4 Reflektuoja empatijos svarbą savo draugystės santykiuose, pateikia pavyzdžių kada pavyko išspręsti konfliktą ar atpažinti manipuliaciją ir jai pasipriešinti.
B2.1 Įvardija keletą situacijų kada gali kilti konfliktas tarp vaikų ir tėvų arba tarp mokinių ir mokytojų.	B2.2 Savarankiškai svarsto, diskutuoja kas yra konfliktas, kokios jo priežastys, kada jis kyla tarp vaikų ir kitų	B2.3 Pateikia pasiūlymų kaip spręsti konfliktinę situaciją tarp vaikų ir kitų šeimos narių ar tarp mokinių ir mokytojų.	B2.4 Apmąsto autoriteto sąvoką, diskutuoja kodėl kartais norisi prieštarauti šeimos nariams, pateikia pavyzdį kokį konflikto sprendimo būdą

	šeimos narių ar tarp mokinių ir mokytojų.		pritaikytų konfliktinėje situacijoje tarp vaikų ir kitų šeimos narių ar tarp mokinių ir mokytojų.
B3.1 Grupėje diskutuoja kokie iššūkiai kyla bendraujant su nepažįstamu žmogumi, kodėl kartais sunku palaikyti dialogišką pokalbį.	B3.2 Padedamas tyrinėja agresijos sąvoką, svarsto kokios jos atsiradimo priežastys.	B3.3 Reflektuoja patyčių klausimą, svarsto situacijas kada susidūrė su patyčiomis, ieško sprendimų kaip tokių situacijų išvengti.	B3.4 Diskutuodami grupėse sukuria dialogiško bendravimo taisykles, kuomet pašnekovas yra išklausomas ir gerbiamas. Reflektuoja dialogiško bendravimo svarbą.
B4.1 Domisi mandagaus bendravimo virtualioje erdvėje klausimu. Paaikškina patyčių virtualioje erdvėje žalą. Kelia klausimus kaip parašyti mandagią žinutę, domisi kaip “slengą” pakeisti bendrinės lietuvių kalbos žodžiais.	B4.2 Stebi ir tiria bendravimą virtualioje erdvėje (mokymosi platformose, socialiniuose tinkluose) bei pristato kokių taisyklių reikia laikytis bendraujant virtualioje erdvėje.	B4.3 Savarankiškai parašo mandagų laišką draugui virtualioje erdvėje, laikosi mandagaus bendravimo virtualioje erdvėje taisyklių mokymosi platformose, socialiniuose tinkluose.	B4.4 Savarankiškai parašo mandagų laišką mokytojui virtualioje erdvėje. Reflektuoja mandagaus bendravimo virtualioje erdvėje svarbą savo gyvenime.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
C1.1 Svarsto bei argumentuoja šeimos institucijos svarbą, prasmę. Kelia klausimus kodėl man svarbu gyventi šeimoje.	C1.2 Dirbdami grupėse diskutuoja apie gyvenimo šeimoje stiprybes, pateikia pavyzdžių kada šeimos nariai padeda vieni kitiems.	C1.3 Kartu su mokytoju/a diskutuoja apie šeimose kylančias problemas, tyrinėja ir įvardija keletą būdų, kurie padėtų išvengti tarp šeimos narių kylančių konfliktų.	C1.4 Reflektuoja dialoginio kalbėjimosi, pokalbio, išklausymo, atjautos svarbą šeimos santykiuose, pateikia pavyzdžių.
C2.1 Įvardija diskusijos privalumus, pagrindines diskusijos taisykles. Kelia klausimus dėl ko klasėje kyla diskusijos, kokia diskusijų reikšmė.	C2.2 Dalyvaudamas diskusijoje savo teiginius argumentuoja. Vienam teiginiui pateikia keletą argumentų.	C2.3 Diskutuoja ir svarsto apie klasėje kylančias konfliktines situacijas, įvardija būdų kaip dialogiškai kalbėtis, susitarti, ieškoti kompromiso.	C2.4 Kontraargumentuoja, jei su teiginiu nesutinka, pagrindžia kodėl. Reflektuoja diskusijos naudą klasės gyvenime.

C3.1 Pateikia įvairių bendruomenių pavyzdžių, įvardija tarp jų esančius skirtumus ir panašumus.	C3.2 Analizuoja tolerancijos sąvoką. Svarsto, argumentuoja už atvirumą ir tolerantišką požiūrį į įvairias socialines ar religines bendruomenes.	C3.3 Įvardija keletą problemų, įtampų kurios kyla tarp skirtingų bendruomenių, siūlo būdų kaip būtų galima jų išvengti.	C3.4 Svarsto, argumentuoja, diskutuoja apie atviros, tolerantiškos visuomenės siekį ir prasmę.
C4.1 Įvardija kodėl dalis virtualioje erdvėje esančios medžiagos gali būti žalinga, destruktivi, pateikia pavyzdžių. Svarsto kaip kine galima perteikti empatijos sąvoką.	C4.2 Atsirenka jo amžiaus tarpsniui tinkamus informacijos šaltinius. Kitiškai vertina įvairius šaltinius, pasirinkimą argumentuoja. Diskutuoja apie empatijos sąvokos perteikimą kine.	C4.3 Diskutuoja apie informacijos šaltinių atsirinkimo svarbą. Analizuoja ir pateikia pavyzdžių kaip kine atskleidžiamas empatijos Kitam klausimą.	C4.4 Reflektuoja informacijos šaltinių atsirinkimo svarbą savo gyvenime. Pateikia nacionalinio kino pavyzdžių, kuriuose analizuojamas empatijos klausimas.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Kelia klausimus apie žmogaus santykį su augalija, svarsto kodėl svarbu rūpintis augalais. Domisi aplinkos taršos, klimato kaitos poveikiu augalijai.	D1.2 Įvardija kodėl svarbus žmogaus ir augalo santykis (rūpinimasis), kuria strategijas padedančias saugoti augaliją (savo aplinkoje, šalyje, pasaulyje). Kelia klausimus kaip mažinti aplinkos taršą ir neigiamą klimato kaitos poveikį augmenijai.	D1.3 Pristato strategijas padedančias saugoti augaliją (savo aplinkoje, šalyje, pasaulyje). Diskutuoja, argumentuoja kodėl verta saugoti gamtą, rūpintis augalai, įvardija kokias augalų reikšmė žmogui. Diskutuoja grupėje kaip mažinti aplinkos taršą ir neigiamą klimato kaitos poveikį augmenijai.	D1.4 Reflektuoja augalijos svarbą savo aplinkoje, svarsto kokią įtaką augalai daro žmogui. Pateikia veiksmingų būdų pasiūlymų kaip mažinti aplinkos taršą ir neigiamą klimato kaitos poveikį augmenijai.
D2.1 Domisi žmogaus ir gyvūno tarpusavio ryšiu: skirtumais ir panašumais. Rūpinimosi gyvūnais kontekste kelia klausimus apie atsakomybę, kada žmogus privalo	D2.2 Diskutuoja apie žmogaus ir gyvūno tarpusavio ryšį: skirtumus ir panašumus. Kuria strategijas padedančias saugoti	D2.3 Argumentuoja kodėl verta saugoti gyvūnus, jais rūpintis. Įvardija kada žmogus turi prisiimti atsakomybę už gyvūnus bei kokie bus padariniai,	D2.4 Paaiškina kada ir už kokius gyvūnus (naminius ir laukinius) žmogus gali prisiimti atsakomybę, pateikia pavyzdžių. Reflektuoja atsakomybės už gyvūnus

pasirūpinti gyvūnu, taip pat ar reikia rūpintis laukiniais gyvūnais, paukščiais.	naminius bei laukinius gyvūnus, jas pristato.	jei žmogus atsakomybės neprisiims.	klausimą savo asmeninėje patirtyje.
D3.1 Padedamas tyrinėja žmogaus atsakomybės už gamtą klausimą, įvardija keletą pavyzdžių.	D3.2 Pateikia pavyzdžių iš savo kasdienybės kaip konkrečiai rūpinasi gamta.	D3.3 Diskutuoja, argumentuoja kokie yra pagrindiniai ekologijos principai kasdieniniame gyvenime, juos pristato.	D3.4 Kuria strategijas kaip atrodys gamta jei ja rūpinsimės, ir jei nesirūpinsime, įvardija pagrindinius skirtumus, pateikia rekomendacijas.
D4.1 Domisi gamtos fotografija, svarsto kokias ekologines problemas gali padėti atskleisti fotografija.	D4.2 Kuria projektą į ką norėtų atkreipti dėmesį žmogaus ir gamtos santykiuose pasitelkiant fotografiją.	D4.3 Įgyvendina fotografijos projektą, fotografuoja gamtą, analizuoja ekologines problemas.	D4.4 Reflektuoja įgyvendintą fotoprojektą, apmąsto kokias ekologines problemas pavyko užfiksuoti.

8.4 7-8 klasės

Pasiekimų lygiai			
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo			
I	II	III	IV
A1.1 Domisi savo asmenybės išskirtinumo (unikalumo) ir panašumo į kitus problemomis. Supranta ir gali nusakyti asmens unikalumo svarbą, gali pateikti bent vieną pavyzdį iš literatūros ar kino.	A1.2 Samprotauja ir apie savo unikalumą, sugeba save pristatyti pasakodamas arba kitomis priemonėmis (fotonuotraukos, video siužetas, autoportretas). Kelia žmogaus veiklos prasmės ir savęs ieškojimo problemas.	A1.3 Ne tik supranta asmens unikalumo idėjos esmę, bet ir geba pateikti pavyzdžių apie asmens unikalumą iš kasdieninio gyvenimo, TV dokumentikos, literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų. Kelia objektyvaus savęs vertinimo problemą. Ieško prasmingos saviraiškos formų.	A1.4 Kelia probleminius klausimus apie asmens unikalumą. Samprotauja ir diskutuoja veiklos (kūrybos) prasmės ir objektyvaus vertinimo klausimais. Suvokia asmens unikalumui kylančias grėsmes. Sugeba originaliai, objektyviai, kūrybiškai pristatyti savo asmenį bent keletu būdų (autoportretas, autobiografija, video siužetas, drama, pantomima ir kt.)
A2.1 Domisi savo vidiniu pasauliu, su suaugusių pagalba	A2.2 Supranta emocijų ir jausmų pažinimo svarbą, apibūdina, kaip	A2.3 Supranta ir gali draugams paaiškinti emocijų ir jausmų	A2.4 Kelia probleminius klausimus apie proto ir jausmų santykį. Taiko

<p>supranta savo emocijas ir jausmus, supranta vienišumo ir pykčio (agresyvumo) problemą, geba apibūdinti savo būseną ir žino, iš ko gali sulaukti pagalbos (jei reikalinga).</p>	<p>jaučiasi vienišas arba pykčio apimtas žmogus. Domisi, supranta, aptaria vienišumo ir agresijos priežastis, geba pateikti tinkamą pavyzdį iš patirties, literatūros arba kino.</p>	<p>pažinimo svarbą. Geba suvaldyti, artikuliuoti pagrindines emocijas bei jausmus, pasidalina asmenine patirtimi ir pateikia pavyzdžių iš kitų žmonių patirties, literatūros, kino filmų ar kitų artefaktų.</p>	<p>savistabą: atpažįsta, analizuoja, supranta savo emocijas ir jausmus, juos suvaldo ir artikuliuoja. Kūrybiškai ir kritiškai reflektuoja saikingos jausmų raiškos ugdymo problemas.</p>
<p>A3.1 Pastebi, supranta liūdesio ir žemo savęs vertinimo grėsmes asmens fizinei ir psichologinei sveikatai. Mokytojui ir tėvams padedant, ieško būdų mąstyti pozityviai ir apsisaugoti nuo šių grėsmių.</p>	<p>A3.2 Suvokia pozityvaus mąstymo apie gyvenimą ir savo charakterio stiprinimo svarbą. Geba ne tik artikuliuoti fizinei bei psichologinei sveikatai kylančias grėsmes, bet ir pateikti tinkamą pavyzdį iš patirties, literatūros, kino.</p>	<p>A3.3 Geba tinkamai argumentuoti, diskutuoti saugojimosi nuo liūdesio, nevilties, žalingų priklausomybių tema. Suvokia pozityvaus mąstymo, vertingų tikslų gyvenime išsikėlimo svarbą. Domisi, kaip stiprinti savo valią ir kūną. Atranda, kad protas gali suvaldyti emocijas ir jausmus. Savo požiūrį pagrindžia pavyzdžiais iš literatūros, kino ir kitų artefaktų.</p>	<p>A3.4 Savarankiškai, kūrybingai, įvairiais būdais išreiškia nuostatas saugoti ir stiprinti savo kūną ir dvasią. Atsakingai svarsto sveikatos saugojimo, gyvenimo ir mirties santykio problemas, jaučiasi atsakingi ne tik už savo, bet ir kitų asmenų sveikatą bei gyvybę.</p>
<p>A4.1 Su tėvų ir mokytojo pagalba svarsto virtualios erdvės ir technologijų teikiamą naudą ir keliamas grėsmes. Žino svarbiausias saugaus darbo virtualioje erdvėje taisykles (pirmiausia, kaip saugoti savo asmeninius duomenis).</p>	<p>A4.2 Supranta virtualios erdvės keliamas grėsmes ir įvardija keletą būdų, kaip nuo jų apsisaugoti. Diskutuoja apie virtualios erdvės galimybes ir pavojus. Savo požiūrį pagrindžia faktais iš savo (arba kitų žmonių) patirties.</p>	<p>A4.3 Savarankiškai arba su labiau patyrusių asmenų pagalba gilinasi į saugaus darbo virtualioje aplinkoje problemas. Kelia ir svarsto kompiuterinių žaidimų etikos problemas. Domisi dirbtinio intelekto taikymo galimybėmis.</p>	<p>A4.4 Virtualią erdvę kūrybingai ir saugiai naudoja ugdymosi procesui pagilinti ir praplėsti. Geba atsakingai saugoti save ir kitus nuo galimai destraktyvaus kompiuterinių žaidimų poveikio. Virtualiosios erdvės galimybes ir IT panaudoja išradimais</p>

		Apibūdina savo nuostatas virtualios erdvės atžvilgiu, jas pagrindžia pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	saviraiškai, prasmingai komunikacijai, meninei veiklai, mokymuisi ir saviugdai.
B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.			
B1.1 Vertina draugystę, domisi savo draugais, stengiasi draugus geriau pažinti ir suprasti. Apibūdina savo geriausią draugą.	B1.2 Su mokytojo pagalba apibūdina savo draugystę, iškelia ir nagrinėja draugavimo etines problemas. Pateikia pavyzdžių apie draugystę iš patirties, literatūros arba kino.	B1.3 Diskutuoja su draugais, analizuoja ir interpretuoja moralinius draugystės aspektus. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.	B1.4 Supranta ir vertina draugystę kaip autentišką ryšį su kitu žmogumi. Kelia probleminius klausimus apie draugystę ir meilę. Patiria draugystę kaip abipusiškai ugdantį santykį.
B2.1 Suvokia jautrumo artimam žmogui svarbą. Mokosi užjausti ir empatiškai reaguoti.	B2.2 Supranta svarbiausius artimo žmogaus poreikius. Suvokia ir geba artikuliuoti empatiškos atjautos artimajam svarbą ir reikšmę. Pateikia empatiškų poelgių pavyzdžių iš patirties, literatūros arba kino.	B2.3 Išklauso artimo žmogaus. Mokosi geriau suprasti savo tėvus (globėjus) ir kitus artimus šeimos narius. Pasidalina patirtimi, kaip pavyko įsijausti į jų padėtį, atjausti, išspręsti konfliktus. Suvokia ir geba artikuliuoti empatiškos atjautos artimajam svarbą ir reikšmę. Geba pagrįsti savo išvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų.	B2.4 Liudija atjautos ir empatijos gebėjimus savo elgesiu, pajėgia jautriai suprasti artimųjų jausmus ir stengiasi jiems padėti. Kūrybiškai interpretuoja gebėjimą empatiškai jausti, dalinasi savo patirtimi ir išvalgomis su draugais. Kelia klausimus apie atjautą ir artimo meilę, gali pateikti daug pavyzdžių ir patirties, literatūros, kino ir kitų artefaktų.
B3.1 Žino pagarbaus ir mandagaus bendravimo su svetimu žmogumi principus. Su mokytojo pagalba kelia santykio su svetimu problemas.	B3.2 Suvokia ir geba artikuliuoti galimo abejingumo arba priešiško kitam kaip svetimam kilmės šaltinius. Pateikia	B3.3 Savarankiškai kelia ir svarsto klausimus apie santykį su pažįstamu (artimu) ir su svetimu žmogumi. Analizuoja nejautrumo, priešiško ar net	B3.4 Liudija geranorišką santykio su svetimu žmogumi nuostatą. Kritiškai ir kūrybiškai reflektuoja galimo priešiško svetimam fenomeną. Pasiūlo

	pavyzdį iš patirties, literatūros arba kino.	žiaurumo kitam svetimam priežastis. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino ir kitų artefaktų.	originalių būdų, kaip spręsti priešiško nepažįstamiems žmonėms problemą.
B4.1 Žino ir taiko tinkamo komunikavimo virtualioje erdvėje taisykles. Pateikia bent vieną pavyzdį iš literatūros ar kino.	B4.2 Su mokytojo pagalba kelia klausimus apie saugaus, tinkamo bendravimo virtualioje erdvėje ribas. Žino tinkamo ir netinkamo bendravimo virtualioje erdvėje taisykles. Pateikia pavyzdžių iš patirties, dokumentikos ir kt.	B4.3 Siekia suprasti virtualaus kito ne tik tekstą, bet ir kontekstą (jei tai dirbtinis intelektas - siekia suprasti jo paskirtį ir parametrus). Domisi bendravimo su virtualiu kitu etinėmis normomis. Pateikia įvairių pavyzdžių iš patirties, literatūros, kino ir kitų artefaktų.	B4.4 Savarankiškai domisi, gilinasi ir kelia etinius klausimus, susijusius su virtualybės galimybėmis ir dirbtinio intelekto taikymu. Kritiškai ir kūrybiškai reflektuoja virtualiame bendravime kylančias problemas. Demonstruoja geranoriško ir konstruktyvaus bendravimo virtualioje erdvėje įgūdžius.
C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.			
I	II	III	IV
C1.1 Žino ir vertina šeimos tradicijas, švenčia šeimos šventes, suvokia jų prasmę.	C1.2 Suvokia savo teises ir pareigas šeimoje. Suvokia ir paaiškina šeimos švenčių prasmę, susieja ją su vietovės, tautinėmis ir religinėmis tradicijomis.	C1.3 Suvokia ir geba artikuliuoti šeimos bei tradicijos vertę ir prasmę. Kritiškai vertina teisei ir moralės principams prieštaraujančius papročius. Savo nuostatas pagrindžia pavyzdžiais iš literatūros, kino ir kitų artefaktų.	C1.4 Geba kūrybiškai plėsti tradicijos sąvoką, geba pasiūlyti šeimyninio bendravimo formoms naujų konstruktyvių idėjų. Geba analizuoti šeimų tradicijoms bei darnai iškylančias problemas, pasiūlo būdų, kaip įveikti nuobodulį ir rutiną.
C2.1 Dalyvauja klasės ir mokyklos bendruomenės gyvenime, laikosi sąžiningo, garbingo,	C2.2. Sąmoningai dalyvauja klasės ir mokyklos bendruomenės veikloje, geba	C2.3 Kelia etinius klausimus apie sąžiningumą, garbingumą ir teisingumą mokymosi	C2.4 Iniciatyviai įsitraukia į klasės ir mokyklos bendruomenės veiklą. Demonstruoja, ugdosi lyderio bruožus.

<p>pagarbaus elgesio su draugais normų.</p>	<p>išklausyti ir atjausti draugus, atsižvelgti į bendrus interesus, susitarti dėl bendrų tikslų.</p>	<p>procese ir mokinių bendruomenės santykiuose. Diskutuoja su klasės draugais, išklauso jų nuomonę, mokosi iš kitų. Konstruktiviai sprendžia konfliktus, ugdo lyderystės gebėjimus.</p>	<p>Savarankiškai kelia bendros veiklos tikslus. Paskatina ir sutelkia draugus ugdytis kaip tyrimo bendruomenę. Geba pasiūlyti naujų idėjų, kūrybiškai spręsti problemas. Domisi etinėmis problemomis, vadovaujasi aukštais moraliniais standartais.</p>
<p>C3.1 Pastebi, įvardija ir apibūdina žmonių bendruomenių įvairovę. Suvokia tolerancijos jų atžvilgiu svarbą. Skaitė knygų arba matė filmų apie alternatyvios kultūros bendruomenes.</p>	<p>C3.2 Siekia geriau pažinti ir suprasti alternatyvių bendruomenių gyvenimo būdą, papročius bei vertybes. Pateikia pavyzdžių apie tokias bendruomenes iš patirties, literatūros arba kino.</p>	<p>C3.3 Turi žinių ir etiškai pagrįstas nuostatas įvairių (alternatyvių) bendruomenių atžvilgiu. Vadovaujasi kultūrų įvairovės, pagarbos ir tolerancijos principais. Remiasi įvairiais pavyzdžiais iš literatūros, kino ir kitų artefaktų.</p>	<p>C3.4 Savarankiškai tyrinėja, siekia geriau pažinti alternatyvias bendruomenes (socialines grupes, etnines, religines, kultūrinės bendruomenės ir kt.). Kritiškai ir kūrybiškai reflektuoja alternatyvių bendruomenių santykio su tradicine bendruomene problemas. Įsitraukia į šių bendruomenių kultūros puoselėjimo, išsaugojimo arba jų narių teisių gynimo judėjimus.</p>
<p>C4.1 Domisi, įsitraukia į virtualias bendruomenes socialiniuose tinkluose ir kompiuteriniuose žaidimuose. Ugdo žaidybinius komunikacinius gebėjimus.</p>	<p>C4.2 Socialiniuose tinkluose, bendraamžių forumuose, kompiuteriniuose žaidimuose ugdo tinkamo tarpasmeninio, grupinio, tarptautinio ir tarpkultūrinio bendravimo pagrindų (supratimo, palaikymo,</p>	<p>C4.3 Kritiškai vertina ilgalaikį buvimą virtualybėje ir begalinio komunikavimo prasmę. Saugo savo tapatumą (nuo susilieimo su tam tikra apribota/uždara arba neribota/globalia virtualia</p>	<p>C4.4 Analizuoja ir kritiškai vertina savo santykį su virtualia bendruomene: atsisako savo amžiui netinkamo turinio ir paslaugų, saugo savo asmens dorinį bei kultūrinį integralumą, vengia pažeisti autorines ir</p>

	nustebimo, įvertinimo, priėmimo, atmetimo, ...).	bendruomene), o gaunamos informacijos srautą stengiasi panaudoti tikslingai saviugdai.	intelektinės nuosavybės teisės. Ryšio su virtualia bendruomene galimybes naudoja saviugdosa, kūrybinių idėjų pasidalinimo, bendraminčių ir bendrų interesų grupių kūrimo, pramogų ir pasirengimo profesinei veiklai tikslais.
D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.			
D1.1 Suvokia ir geba paaiškinti, kodėl <i>gamta yra mūsų namai</i> . Suvokia ir paaiškina gamtosaugos svarbą.	D1.2 Suvokia ir artikuliuoja <i>gamtos vaikų</i> sąvokos ypatybes. Argumentuotai paaiškina, kodėl svarbu saugoti gamtą. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš patirties, video dokumentikos, kino ar literatūros.	D1.3 Diskutuoja gamtosaugos temomis su draugais, analizuoja gamybos bei vartojimo ribojimo, ekologinio ūkininkavimo ir kitas su gamtosauga susijusias problemas. Siūlo idėjas, ieško ekologinių problemų sprendimo būdų. Suvokia ekologinių problemų nagrinėjimo medijose, kine ir literatūroje reikšmę.	D1.4 Imasi lyderystės šeimoje arba draugų bendruomenėje praktiškai įgyvendinti gamtos ir gamtos išteklių tausojimo iniciatyvas: taupyti energiją ir išteklius, saugoti miškus, laukus ir vandenį - natūralias gyvūnų buveines, tausoti daiktus, rūšiuoti atliekas. Naudoja komunikacines virtualios erdvės galimybes ir kitas (meninės saviraiškos, projektinės veiklos) priemones gamtosaugos idėjoms skleisti.
D2.1 Žino pagrindines gyvūnų teises ir supranta jų saugojimo svarbą.	D2.2 Suvokia gyvūnų teisių prasmę ir svarbą. Savo nuostatas pagrindžia pavyzdžiais iš patirties, literatūros arba kino.	D2.3 Domisi, savarankiškai gilinasi ir su draugais aptaria gyvūnų teisių ir gyvūnų globos problemas. Pateikia įvairių pavyzdžių iš patirties,	D2.4 Kūrybiškai sprendžia gyvūnų globos ir gyvūnų teisių apsaugos problemas. Imasi savo amžiaus tarpsniui tinkamos atsakomybės už gyvūnus, paragina ir

		dokumentikos, literatūros, kino ir kitų artefaktų.	kitus taip daryti. Gyvūnų apsaugos tikslais pasinaudoja organizacinėmis, socialinių tinklų ar meninės saviraiškos priemonėmis.
D3.1 Suvokia klimato atšilimo keliamas globalias problemas.	D3.2 Geba faktais paaiškinti klimato atšilimo keliamas globalias problemas. Pateikia pavyzdžių iš mokslinių šaltinių, literatūros ar video dokumentikos.	D3.3 Geba argumentuotai diskutuoti apie klimato kaitos problemas su bendraamžiais. Argumentus grindžia duomenimis iš mokslinių šaltinių, dokumentinių ir meninių kino filmų.	D3.4 Suvokia klimato atšilimą ne tik kaip globalinę, bet ir kaip asmeninę problemą. Demonstruoja savo amžiaus tarpsniui tinkamą atsakingą laikyseną šiuo klausimu. Siūlo idėjas kaip spręsti klimato kaitos problemą, geba argumentuotai diskutuoti su įvairaus amžiaus pašnekovais.
D4.1 Žino, seka bent vieną ekologinės etikos (aplinkosaugos) idėjų skleidėją (autorių, kūrėją, internetinį forumą, socialinių tinklų grupę, transliuotoją, svetainę ar portalą).	D4.2 Domisi video dokumentika, filmais, TV ar radijo laidomis, internetiniais portalais svarstančiais ekologines problemas. Su mokytojo pagalba kelia klausimus apie moralinę žmonijos atsakomybę už ekologinių problemų sprendimą.	D4.3 Savarankiškai kelia klausimus apie ekologinę etiką ir juos aptaria virtualioje erdvėje (socialiniuose tinkluose, bendraamžių grupėse, internetiniuose forumuose, ir t.t.) Domisi filmais, TV ar radijo laidomis, internetiniais portalais svarstančiais ekologines problemas.	D4.4 Savarankiškai tyrinėja, analizuoja ir interpretuoja ekologinių problemų sprendimo galimybes virtualioje erdvėje. Kūrybiškai naudojami virtualios erdvės ir IT įrankiais sudominti bendraamžius ir įtraukti juos į ekologinių problemų sprendimų paiešką. Sukuria, pasiūlo naujų virtualių sprendimų gilesniam ekologinių problemų suvokimui.

8.5 9-10 klasės

Pasiekimų lygiai
A Saviugda ir savisauga. Aš-asmuo

I	II	III	IV
<p>A1.1 Svarsto savo asmens tapatumo problemą. Lygina save su kitais, apibūdina savo asmenybės unikalumą.</p>	<p>A1.2 Diskutuoja su draugais apie asmens tapatumo problemas. Įvardija keletą savo bruožų, kurie sąlygoja asmenybės unikalumą. Pasitelkia pavyzdžių iš gyvenimo, literatūros ar kino kūrinių.</p>	<p>A1.3 Geba suformuluoti asmenybės tapsmo tikslus, įvardija siektinus idealus, juos pagrindžia žmogaus (moralinės) raidos teoriniais duomenimis, taip pat vertingais pavyzdžiais iš literatūros, dramos, kino filmų ar žymių asmenų biografijų.</p>	<p>A1.4 Giliai reflektuoja unikalios asmenybės tapsmo galimybes ir kliūtis. Suvokia, kad šis tapsmas priklauso nuo santykio su savimi, gamta, kitais žmonėmis, visuomene, tauta, valstybe. Geba kritiškai tai reflektuoti ir kūrybiškai atliepti.</p>
<p>A2.1 Supranta žmogaus prigimties sąlygotus galimus jausmų kraštutinumus ir geba tai artikuluoti.</p>	<p>A2.2 Kelia klausimus apie meilės ir neapykantos prigimtį. Diskutuoja, remiasi pavyzdžiais iš patirties, dramos, literatūros ir kino kūrinių.</p>	<p>A2.3 Siekia suprasti, analizuoja ir interpretuoja galimus žmogaus prigimties jausmų kraštutinumus. Žino, konstruktyvių būdų kaip susivaldyti. Remiasi įvairias pavyzdžiais iš literatūros, kino ir kitų artefaktų.</p>	<p>A2.4 Kūrybiškai taiko savistabos ir savikontrolės metodus. Geba kasdieninėse situacijose pritaikyti Aristotelio ir stoikų mąstytojų aprašytus saikingo jausmų reguliavimo proto pagalba metodus.</p>
<p>A3.1 Patiria ir artikuluoja natūralų sveiko kūno teikiamą džiaugsmą. Suvokia savo fizinės ir emocinės sveikatos tausojimo svarbą.</p>	<p>A3.2 Suvokia ir geba argumentuotai diskutuoti, kodėl negalima savęs žaloti ir naikinti. Kelia etinius klausimus apie gyvybės ir sveikatos vertę bei pareigą jas saugoti. Savo nuostatas pagrindžia pavyzdžiais iš patirties, literatūros ar kino.</p>	<p>A3.3 Analizuoja ir diskutuoja emocinės sveikatos ir sielos ramybės (ataraksijos) klausimais. Ugdomi išsvermę, valią ir gebėjimą rūpintis savo bei kitų sveikata. Atsispiria pagundai sekti populiariais masinei kultūrai būdingais pavojingais modeliais. Įvardija daug pozityvių pavyzdžių.</p>	<p>A3.4. Savarankiškai tyrinėja, reflektuoja ir kūrybiškai interpretuoja žymių mąstytojų idėjas apie sveikatos ir žmogaus gyvenimo vertę bei savęs (ir kitų) tausojimo svarbą. Skaito saviugdous knygas ir žiūri egzistenciškai prasmingus filmus. Turi praktinius įgūdžius saugoti save ir rūpintis kitais, atranda kaip tai įgyvendinti įvairiose situacijose.</p>

<p>A4.1 Žino, suvokia virtualios erdvės turinio galimybes savęs tobulinimui o taip pat ir keliamas grėsmes.</p>	<p>A4.2 Įvardija keletą būdų kaip panaudoti virtualiosios erdvės galimybes mokymuisi ir saviugdai. Taip pat žino apie internetinio saugumo spragų ir piktnaudžiavimo internetu grėsmes.</p>	<p>A4.3 Diskutuoja su bendraamžiais, tyrinėja ir aptaria galimybes panaudoti virtualią realybę bei IT saviugdos tikslais. Pasidalina patirtimi, pateikia konkrečių pavyzdžių kaip tai padaryti. Taip pat aptaria principus bei būdus kaip išvengti virtualybės neigiamo poveikio.</p>	<p>A4.4. Savarankiškai domisi, išsikelia tikslus, skaito specializuotą literatūrą, žiūri mokslinės fantastikos filmus, kritiškai reflektuoja savo santykį su virtualybe. Ugdosi saikingo, saugaus ir asmenybės saviugdai palankaus darbo virtualioje aplinkoje įgūdžius. Geba kūrybiškai išnaudoti virtualios erdvės atveriamas ugdymosi galimybes įvairiuose kontekstuose.</p>
<p>B. Dialoginis bendravimas Aš-Tu.</p>			
<p>B1.1 Ieško atsakymų į draugaujant iškylančius klausimus: kuo remiasi tikra draugystė? Kokios apgaulės ir išdavystės priežastys? Įvardija nuoširdumo ir pasitikėjimo svarbą.</p>	<p>B1.2 Kelia papildomus klausimus, diskutuoja teoriniais ir praktiniais draugystės aspektais. Nagrinėja apgaulės ir išdavystės atvejus, remiasi pavyzdžiais iš patirties, literatūros, dramos arba kino.</p>	<p>B1.3 Analizuoja, kritiškai reflektuoja santykiyje su draugais kylančias problemas: pasitikėjimo svarbą ir išdavystės galimybę, problemą kaip derinti duotą žodį jei jis kertasi su teisingumu. Geba pagrįsti savo įžvalgas pavyzdžiais iš literatūros, kino filmų ir kitų artefaktų.</p>	<p>B1.4 Savarankiškai domisi, tyrinėja, gilinasi į filosofinius ir grožinės literatūros kūrinius draugystės tematika. Kūrybiškai interpretuoja santykiyje su draugais kylančias problemas. Geba kritiškai, tačiau konstruktyviai įvertinti savo ir draugų poelgius bei laikyseną įvairiose situacijose.</p>
<p>B2.1 Kelia klausimus apie pagarbių, supratingų santykių su tėvais svarbą ir vertę.</p>	<p>B2.2 Apibūdina etinėmis vertybėmis pagrįstą santykį su tėvais. Pasakoja, diskutuoja, pateikia pavyzdžių iš patirties, literatūros, dramos arba kino.</p>	<p>B2.3 Suvokia pagarbaus ir supratingo tarpusavio santykio su tėvais svarbą ir vertę. Analizuoja, svarsto savo ir tėvų atsakomybes vieni kitų atžvilgiu. Savo nuostatas pagrindžia moraliniais</p>	<p>B2.4 Domisi savo tėvų moralinėmis nuostatomis, jas analizuoja ir reflektuoja. Tyrinėja ir interpretuoja savo ir tėvų panašumus bei skirtumus. Geba kritiškai vertinti savo</p>

		principais ir geriausiai pavyzdžiais iš istorijos, literatūros, kino.	poelgius, geba atsiprašyti ir susitaikyti. Iškilus santykių su tėvais problemoms ieško konstruktyvaus sprendimo.
B3.1 Ieško atsakymo, kokia mano atsakomybė už kitą, galbūt netgi nepažįstamą, žmogų.	B3.2 Suvokia rūpesčio kitu, netgi nepažįstamu, žmogumi svarbą ir vertę. Savo nuostatą Kito atžvilgiu pagrindžia atjauta ir moraline pareiga.	B3.3 Analizuoja, diskutuoja santykio su svetimu Kitu teorinius pagrindus ir praktines nuostatas. Pateikia kilnių, nesavanaudiškų poelgių Kito atžvilgiu pavyzdžių iš patirties, istorijos, literatūros, dramos arba kino.	B3.4 Savarankiškai tiria ir interpretuoja probleminius klausimus apie rūpesčio etikos ir teisingumo santykio svarbą. Reflektuoja apie santykį su svetimu Kitu įvairiuose kontekstuose. Savo praktines nuostatas grindžia moraliniais principais ir realiais kilnaus elgesio pavyzdžiais.
B4.1 Svarsto tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje problemą.	B4.2 Suvokia tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje svarbą, įvardija keletą būdų kaip tai praktiškai įgyvendinti.	B4.3 Kelia papildomus patirtimi pagrįstus klausimus apie tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje nustatymą. Pateikia konkrečių pavyzdžių, kodėl svarbu tai padaryti.	B4.4 Savarankiškai domisi ir tiria tinkamos distancijos su Kitu virtualioje erdvėje išlaikymo problemą. Įgytus praktinius įgūdžius kūrybiškai pritaiko saugiam darbui, tuo pačiu plečia akiratį ir atranda naujas ugdymosi galimybes virtualioje erdvėje.

C. Socialiniai santykiai. Aš-Mes.

I	II	III	IV
C1.1 Domisi savo šeimos vertybėmis ir tradicijomis. Suvokia santykio su savo artimaisiais ir protėviais vertę.	C1.2 Apibūdina, pristato savo šeimą ir giminaičius. Savo santykį su jais grindžia pasitikėjimu, pagarba ir meile.	C1.3 Geba išreikšti savo šeimos nariams pagarbą ir meilę. Domisi, išklauso, atjaučia, atsiprašo, susitaiko, pasiūlo pagalbą.	C1.4 Domisi savo šeimos šaknimis, tradicijomis ir vertybėmis. Siekia išsaugoti ryšius tarp kartų, tausoja daiktinį ir

		Stengiasi nenuliūdinti, nenuvilti, savo šeimos narių.	kultūrinį vyresniųjų palikimą, nepamirštant ir atsakingo tausojančio santykio su šalia esančiais šeimos nariais.
C2.1 Patiria ir apmąsto klasės draugų nuomonių bei požiūrių įvairovę.	C2.2 Diskutuoja nuomonių bei požiūrių įvairovės problemą, ieško būdų bendram sutarimui pasiekti. Atranda, kad diskusijose su bendraamžiais reikia gerbti argumentą, o ne išorinį autoritetą.	C2.3 Mokosi išklaudyti draugus, suprasti jų požiūrį, atsižvelgti į jų argumentus. Mokosi analizuoti, palyginti požiūrius ar pasiūlymus ir pasiekti bendrą sutarimą. Suvokia, kad diskusijos su kitaip manančiais draugais gali būti pamokančios ir ugdančios.	C2.4 Ugdomi gebėjimą kūrybiškai pristatyti savo mintis ir idėjas, argumentuotai ginti savo nuomonę. Demonstruoja pagarbą kritiniam mąstymui ir argumentui. Sugeba mokytis iš grupės draugų kaip tyrimo bendruomenės. Kūrybiškai ir konstruktyviai sprendžia kylančias problemas.
C3.1 Kelia klausimus apie bendruomenių ir joms svarbių vertybių įvairovę.	C3.2 Įvardija konkrečias bendruomenes, žino jų poreikius ir problemas. Suvokia savo ryšio su bendruomene ir filotopijos (meilės vietai kurioje gyveni) derinimo su buvimo Europos ir pasaulio piliečiu vertę ir svarbą.	C3.3 Reflektuoja savo ryšį su tauta (tautine bendrija) ir jos paveldu: domisi etnokultūra, folkloru, papročiais, senąja pasaulėjauta ir pasaulėžiūra (tikėjimais, religija), daiktine ir dvasine kultūra. Suvokia valstybės istorijos, ypač laisvės kovų ir žmoniškumo gynimo istorijos studijavimo svarbą.	C3.4 Domisi, pripažįsta teises ir gerbia visas Lietuvos Respublikoje gyvenančias tautines (etnines, religines) bendrijas. Pagarbos savo tautos etniniams bruožams jausmą derina su pagarba kitų tautų etninėms ypatybėms. Kritiškai vertina santykių tarp tautų destruktivius aspektus. Sugeba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų tarpkultūrinės komunikacijos sprendimų.
C4.1 Svarsto santykio su virtualia bendruomene ir naujausių technologijų	C4.2 Suvokia ir diskutuoja asmens duomenų apsaugos	C4.3 Analizuoja, gilinasi, ieško naujų ir visuotinai priimtinių	C4.4 Pabrėžia visų virtualios bendruomenės narių asmens duomenų

<p>sąlygojamas problemas. Žino svarbiausias etikos virtualybėje normas.</p>	<p>internete problemą. Svarsto asmens atvaizdo, muzikos, kino kūrinių ir kitokios intelektualės nuosavybės kopijavimo bei reproduktivimo problemas bei etines normas.</p>	<p>būdų užtikrinti tiek asmens duomenų ir intelektualės nuosavybės saugumą, tiek ir laisvą keitimąsi duomenimis tarp virtualios bendruomenės narių, o taip pat ir jų saviraiškos laisvę. Žino ir taiko etiško bendravimo su virtualia bendruomene taisykles.</p>	<p>bei kitos privačios skaitmeninės informacijos apsaugos internete būtinumą. Domisi, atlieka tyrimus ir komunikuoja etiško santykio su virtualia bendruomene principus ir normas. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų problemos sprendimų.</p>
<p>D. Santykis su pasauliu. Aš-tai.</p>			
<p>D1.1 Pastebi vartotojiško santykio su augmenija ir gamtine aplinka pavojų.</p>	<p>D1.2 Kelia klausimus, diskutuoja gamtosaugos temomis. Įžvelgia etinę žmogaus ir floros santykio prasmę. Gamtosaugos nuostatas pagrindžia savo patirtimi, literatūros ir kino kūriniams.</p>	<p>D1.3 Analizuoja ir reflektuoja žmogaus vartotojiško santykio su gamta pasekmes ir grėsmes. Suvokia moralinę pareigą saugoti gamtą, ugdo praktines nuostatas saugoti natūralią augmeniją. Geba pasiremti įvairiais pavyzdžiais iš literatūros, kino ir kitų artefaktų.</p>	<p>D1.4 Suvokia, reflektuoja ir komunikuoja apie vartotojiško santykio su gamtine aplinka neigiamas pasekmes. Kasdieniniame gyvenime praktikuoja gamtai draugiškas technologijas. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų gamtosauginių problemų sprendimo būdų. Domisi, įsitraukia į žaliųjų arba kitų ekologijos bei žmogaus ryšio su gamta atkūrimo problemas sprendžiančių judėjimų veiklą.</p>
<p>D2.1 Pastebi žiaurais, netinkamo žmogaus elgesio su gyvūnais apraiškas. Kelia žmogaus etinės</p>	<p>D2.2 Kelia klausimus, argumentuotai diskutuoja apie gyvūnų teises ir poreikius, suvokia žmogaus</p>	<p>D2.3 Pasidalina savo patirtimi, pateikia konkrečių pavyzdžių (negatyvių ir pozityvių) apie žmonių elgesį su</p>	<p>D2.4 Suvokia, reflektuoja ir komunikuoja apie žiaurais, netinkamo, vartotojiško santykio su</p>

<p>atsakomybės už gyvūnus klausimus.</p>	<p>moralinę atsakomybę už gyvūnus. Gyvūnų globojimo nuostatas pagrindžia savo patirtimi, literatūros ir kino kūriniais.</p>	<p>gyvūnais. Suvokia moralinę žmogaus atsakomybę už gyvūnus. Savo nuostatas pagrindžia įvairias pavyzdžiais iš patirties, literatūros, kino ir kitų artefaktų.</p>	<p>gyvūnais etinį nepriimtinumą. Akcentuoja laukinių gyvūnų gyvenamosios erdvės apsaugos ir tinkamos naminių gyvūnų priežiūros būtinybę. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų šių problemų sprendimo būdų.</p>
<p>D3.1 Supranta klimato kaitos grėsmes ir mokosi ekologiško elgesio taisyklių.</p>	<p>D3.2 Domisi ekologijos ir klimato kaitos problemomis, diskutuoja, įvardija keletą būdų ekologinėms problemoms spręsti. Mokosi laikytis ekologiško gyvenimo principų ir normų.</p>	<p>D3.3 Savarankiškai gilinasi į ekologijos ir klimato kaitos problemas, susipažįsta su mokslo duomenimis ir planetos klimato kaitos prognozėmis, supranta žmogaus moralinę atsakomybę už vartotojiškos veiklos pasekmes. Prisiima konkrečius įsipareigojimus klimato kaitai stabdyti.</p>	<p>D3.4 Supranta ir artikuluoja aukštesnės ekologinės žmonijos savimonės vertę ir svarbą. Išgyvena gyvą, autentišką tète-à-tète (“veidas į veidą”) santykį su gamta. Naudoja mokslo kalbos ir meninės saviraiškos priemones gamtosauginėms idėjoms skleisti. Geba pasiūlyti konstruktyvių ir kūrybingų ekologinių problemų sprendimo būdų.</p>
<p>D4.1 Domisi, kelia klausimus, kaip mūsų santykis su pasauliu atsispindi virtualioje erdvėje.</p>	<p>D4.2 Seka ekologinio turinio informaciją virtualioje erdvėje, ja pasidalina, diskutuoja su draugais. Domisi dokumentine video medžiaga, žurnalistiniais tyrimais, literatūros ir kino kūriniais ekologine tematika.</p>	<p>D4.3 Gilinasi į ekologijos ir gamtosaugos problemas, atspindimas virtualioje aplinkoje, žiniasklaidoje ir kitose įvairiose medijose (kinas, literatūra, muzika, vaizduojamieji menai). Pasinaudoja virtualios erdvės galimybėmis diskutuoti, analizuoti,</p>	<p>D4.4 Savanoriškai, aktyviai ir kūrybingai įsitraukia į gamtosauginę veiklą virtualioje erdvėje. Diskutuoja, argumentuoja, svarsto etinius ekologinės atsakomybės aspektus. Žino ir taiko multimodalius ekologinės savimonės</p>

		reflektuoti ir praktiškai prisidėti prie gamtosaugos.	ugdymosi metodus. Kuria artefaktus ekologine tematika, pasiūlo konstruktyvius gamtos saugojimo problemų sprendimus.
--	--	---	---

